

Inspectie Veiligheid en Justitie
Ministerie van Veiligheid en Justitie

PI Lelystad

Inspectierapport

Doorlichting

PI Lelystad

Inspectierapport
Doorlichting

December 2012

Inhoudsopgave

Voorwoord	6
Samenvatting	8
1 Inleiding	16
1.1 Aanleiding en doel	17
1.2 Reikwijdte van de doorlichting	17
1.3 Toetsingskader	17
1.4 Opzet	18
1.5 Capaciteit en bestemming	19
1.6 Leeswijzer	20
2 Rechtspositie gedetineerden	22
2.1 Rechtmatige insluiting	23
2.2 Huisregels en introductie	24
2.3 Activiteitenprogramma	25
2.4 Accommodatie en hygiëne	26
2.5 Voeding en winkel	27
2.6 Maatschappelijk contact	28
2.7 Toegang tot zorg en geestelijke verzorging	30
2.8 Disciplinaire maatregelen en straffen	31
2.9 Klachtafhandeling en toezicht	32
2.10 Conclusie	33
3 Omgang met gedetineerden	34
3.1 Screening	35
3.2 Bejegening	37
3.3 Rapportage en documentatie	38
3.4 Conclusie	40
4 Interne veiligheid	42
4.1 Preventie en beheersing van incidenten	43
4.2 Agressiebeheersing	44
4.3 Drugsontmoediging	46
4.4 Conclusie	47
5 Maatschappijbeveiliging	50
5.1 Beveiligingsvoorzieningen en toezicht	51
5.2 Toekenning verlof	52
5.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling	53
5.4 Conclusie	54

6	Maatschappelijke reïntegratie	56
6.1	Voorbereiding nazorg	57
6.2	Reïntegratietrajecten	58
6.3	Conclusie	59
7	Organisatieaspecten	62
7.1	Personeelsmanagement	63
7.2	Communicatie	64
7.3	Integriteit	65
7.4	Evaluatie	66
7.5	Conclusie	67
	Bijlage 1 Oordeel	68
	Bijlage 2 Aanbevelingen	70
	Bijlage 3 Gebruikte afkortingen	74
	Bijlage 4 Belangrijkste bronnen	76
	Bijlage 5 Inspectieprogramma	78
	Bijlage 6 Geografische ligging PI Lelystad	82

Voorwoord

De Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) voerde in september 2012 een doorlichting uit bij penitentiaire inrichting (PI) Lelystad. De IVenJ is overwegend positief over het functioneren van deze inrichting. De belangrijkste criteria zijn veelal op orde en de inrichting vaart onder het bewind van de huidige directie een stabiele koers. Vanwege haar bestemming als gevangenis legt de inrichting veel accent op de ontwikkeling van reïntegratieactiviteiten voor gedetineerden en strekt hiermee als voorbeeld voor andere inrichtingen.

Dit positieve geluid geldt helaas niet voor het onderdeel van de inrichting dat eerder het Detentieconcept Lelystad (DCL) werd genoemd. De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) besloot in 2009 om deze experimentele detentievorm te beëindigen. De IVenJ constateert nu dat er nog steeds op min of meer dezelfde wijze als ten tijde van het experiment, detentie in het DCL ten uitvoer wordt gelegd. De wijze waarop dit gebeurt sluit onvoldoende aan bij de criteria van de IVenJ. De Inspectie pleit er dan ook voor dat de inrichting én DJI snel duidelijkheid creëren over de toekomst van het DCL.

J.G. Bos
Hoofd van de Inspectie Veiligheid en Justitie

Samenvatting

Inleiding

De Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) wil haar belangrijkste bevindingen, oordelen, conclusies en aanbevelingen op een compacte wijze overbrengen aan haar stakeholders. Deze samenvatting start met een korte, uit de bevindingen samengestelde, beschouwing en omvat tevens een weergave van alle conclusies, oordelen en aanbevelingen van de beoordeelde aspecten en hun criteria uit het onderliggende rapport.

Beschouwing

De IVenJ is positief over de wijze waarop PI Lelystad inhoud geeft aan detentie en over de ontwikkelingen die in PI Lelystad gaande zijn. Zij trof veelal gemotiveerde medewerkers die, soms onder forse druk, hun werkzaamheden betrokken uitvoeren. Daarbij is er een directie die duidelijk aangeeft welke koers zij met de inrichting wil varen. Die duidelijkheid is er op dit moment niet voor het voormalige detentieconcept Lelystad (DCL) in unit C3.¹ Zowel gedetineerden als medewerkers ontberen bij dit onderdeel van de organisatie een helder perspectief.

Op grond van een door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) geïnitieerde evaluatie is in 2009 besloten om de ontwikkeling van dit detentieconcept niet te continueren. De Inspectie vindt het dan vreemd om te constateren dat de helft van deze capaciteit nog steeds wordt aangewend om, op min of meer dezelfde wijze als in de aanvankelijke opzet beoogd, detentie ten uitvoer te leggen. Alleen de ondersteuning door elektronica is in dit proces niet meer zo manifest aanwezig. De Inspectie is van mening dat door dit alles de in het DCL verblijvende gedetineerden een te beperkt activiteiten- en zorgprogramma wordt aangeboden. Het is zaak dat de p.i., in nauw overleg met DJI, de organisatie snel duidelijkheid biedt over de inhoudelijke en organisatorische toekomst van het DCL.

Los van dit minder positieve aspect is de IVenJ, zoals gezegd, overwegend positief over datgene wat zij in Lelystad aantrof: een arbeidsbedrijf waar een frisse wind waait met een leiding die het lef heeft om te investeren in mogelijkheden en een in het algemeen prettige omgang van medewerkers met gedetineerden en met elkaar. Bij dit laatste past wel de kanttekening dat er door gedetineerden en medewerkers nog steeds verschil wordt ervaren in de wijze van omgang met gedetineerden en door de medewerkers onderling tussen de units C1 en C2. Vanuit het perspectief van motiverend bejegenen heeft unit C1 een achterstand ten opzichte van unit C2. Respondenten zijn evenwel van mening dat beide units, qua werkwijze, momenteel naar elkaar toegroeien. De Inspectie onderschrijft deze ontwikkeling.

---

¹ Oogmerk van het DCL was om een bepaalde categorie gedetineerden, met behulp van elektronische ondersteuning, hun detentie zoveel mogelijk 'self supporting' te laten ondergaan. Hierdoor zou met name bespaard worden op personele inzet.

De bij reïntegratie betrokken medewerkers van PI Lelystad vindt de Inspectie goed uitgerust voor hun taak; zij tonen inzet en betrokkenheid. Dat geldt ook voor de medewerkers van de afdeling gedetineerdzaken. Bij de opzet en uitvoering van reïntegratieplannen blijkt de afhankelijkheid van externe ketenpartners echter tamelijk groot. Wijzigt er iets bij zo'n ketenpartner, of wordt er door hen traag gewerkt, dan is dat van invloed op de vormgeving van het reïntegratietraject. Dat is frustrerend voor de medewerkers, maar zeker ook voor gedetineerden die uitgaan van een voorspelbaar traject. Gegeven de ruime mogelijkheden die PI Lelystad gedetineerden biedt om hun reïntegratie inhoud te geven, zou de aansluiting van binnen naar buiten nog kunnen verbeteren. De algehele opinie die bij de Inspectie blijft hangen is dat PI Lelystad daarin haar weg wel weet te vinden; daarvoor beschikt de organisatie over voldoende potentieel, draagkracht en cohesie.

Rechtspositie gedetineerden

Naar het oordeel van de IVenJ voldoet de gang van zaken binnen de units C1 en C2 van PI Lelystad op het aspect rechtspositie in belangrijke mate aan de criteria die de Inspectie hanteert. Dit geldt in mindere mate voor de gang van zaken op unit C3. Door het aldaar geheel ontbreken van arbeid en een schamel aanbod van overige activiteiten is er feitelijk sprake van een 'uitgekleed gemeenschapsregime' waarbinnen gedetineerden zich maar moeten zien te redden. Kennelijk is de redenering dat het verblijf met zes personen op een cel, en het vrijwel de gehele dag open staan van de celdeuren, daarvoor voldoende compensatie bieden. De gedetineerden die de IVenJ daarover sprak denken daar anders over. Zeker als zij langer dan twee weken op de C3 moeten verblijven, neemt hun behoefte aan meer variatie en mogelijkheden binnen het activiteitenprogramma toe. Medewerkers onderschrijven deze behoefte. Het is zaak dat PI Lelystad, in samenwerking met DJI, aan zowel gedetineerden als medewerkers, snel duidelijkheid biedt over de inhoudelijke toekomst van dit, vanuit meerdere opzichten, marginale organisatieonderdeel.

Oordeel criteria

Insluiting	
Huisregels	
Activiteiten	
Accommodatie	
Voeding	
Contact	
Toegang zorg	
Discipline	
Klachtafhandeling	

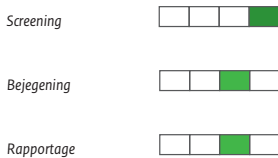
Aanbevelingen voor de p.i.

- Onderwerp het werkproces van de afdeling bevolkingsadministratie aan een (externe) audit.
- Voer een afdoende aantal controles uit op de wekelijkse mutaties van de afdeling bevolkingsadministratie (BVA).
- Draag zorg voor actuele en eenduidige huisregels die binnen de inrichting op uniforme wijze beschikbaar zijn en biedt gedetineerden altijd ongevraagd aan om binnen 24 uur een persoonlijke toelichting op de vigerende regels te verzorgen.
- Ontwikkel voor de gedetineerden verblijvend op de C3 een activiteitenprogramma dat vergelijkbaar is met het reguliere activiteitenprogramma van een gevangenis.
- Bied alle regimes een gelijk assortiment en gelijke faciliteiten om voeding te bereiden.
- Bied gedetineerden een flexibeler bezoekplanning aan met de mogelijkheid om minimaal een keer per zeven dagen bezoek te ontvangen.
- Bewaak een goede toegankelijkheid van psychologen en de voorgenomen intensivering van de samenwerking tussen psychologen en overige functionarissen van de p.i. en beoordeel of deze, zoals voorgenomen, voldoende effectief zijn.

Omgang met gedetineerden

Op het aspect 'omgang met gedetineerden' komt de Inspectie tot een overwegend positief oordeel. De screening is op orde en de omgang met gedetineerden is in het algemeen betrokken en op units C1 en C2 ondersteund door het mentoraat. Dit is niet het geval op unit C3, maar de IVenJ realiseert zich dat het met deze vlottende doelgroep en afwijkende organisatieopzet lastig is om dit daar te realiseren. Toch pleit zij voor meer mogelijkheden voor gedetineerden om op de C3 in persoonlijk contact met penitentiair inrichtingswerkers (piw'ers) te komen. De Inspectie is van mening dat het rapportage- en documentatieproces een positieve ontwikkeling doormaakt, maar onderkent op dit criterium nog wel verschillen tussen de units C1 en C2.

Oordeel criteria

Aanbevelingen voor de p.i.

- Bied gedetineerden op de C3 meer gestructureerde mogelijkheden tot persoonlijk contact met een piw'er.
- Draag er voor zorg dat gedetineerden en medewerkers de bejegeningwijze tussen C1 en C2 als meer gelijkwaardig ervaren.
- Intensiveer het gebruik van Tulp, D&R-plannen en MDO door met name unit C1.

Interne veiligheid

Op het aspect 'interne veiligheid' komt de Inspectie tot een overwegend positief oordeel. Er is een operationele BHV-organisatie met een oefenjaarplan dat in nauwe samenwerking met ketenpartners wordt uitgevoerd. Een recente RI&E ontbreekt echter en het BHV-plan vraagt nog om enige aanpassing. PI Lelystad heeft ruime mogelijkheden om incidenten, waarbij agressie een rol speelt, te beheersen. Er is een goed geoefend IBT en tijdens werkuren altijd een direct inzetbaar IRT. De geoefendheid van met name piw'ers in de omgang met agressie kan nog worden verbeterd en ook hun deelname aan de FVT-training en -toets dient nog meer gestimuleerd te worden. De p.i. voert een actief drugsontmoedigingsbeleid waarbij het toezicht op de gang van zaken in de bezoekszaal nog wel verbetering behoeft.

Oordeel criteria

Preventie	
Agressiegeheersing	
Drugsontmoediging	

Aanbevelingen voor de p.i.

- Draag zorg voor actualisering van de RI&E en het BHV-plan.
- Stuur intensiever op deelname aan personeelssport en de FVT.
- Zorg voor goed functionerende camera's met inzoommogelijkheid in de bezoekszaal.

Maatschappijbeveiliging

Op de criteria van het aspect 'maatschappijbeveiliging' is de Inspectie over het geheel genomen minder positief in haar oordeel. De beveiligers zijn goed opgeleid en de beveiligingsvoorzieningen functioneren naar behoren. Een geregelde check van leidinggevenden op het veiligheidshandelen door medewerkers vraagt echter nog wel aandacht.² Met name dit laatste laat de Inspectie zwaar meewegen bij het oordeel. De vrijhedenprocedures, inclusief die voor v.i., past de p.i. zorgvuldig toe, maar de kennis over de v.i.-regeling en de toepassing daarvan kan nog worden verbeterd.

Oordeel criteria

Beveiliging	
Verlof	
V.i.	

Aanbevelingen voor de p.i.

- Laat de leiding van de beveiliging geregeld nagaan of de werkzaamheden nog conform de instructies c.q. afspraken worden uitgevoerd.
- Verbreed binnen de p.i. de kennis over v.i. en draag zorg voor uniforme, juiste informatievoorziening over de toepassing van v.i.

² In de wederhoorreactie laat PI Lelystad weten de werkinstructie te hebben aangepast en de controle op de uitvoering daarvan te hebben verscherpt.

Maatschappelijke reïntegratie

Op het aspect 'maatschappelijke reïntegratie' voldoet PI Lelystad, vanuit het uitvoeringsperspectief, vrijwel geheel aan de daaraan te stellen eisen en is de p.i. op innovatieve wijze bezig om het 'in house' opleidingsaanbod verder te ontwikkelen; de Inspectie beschouwt dit als een voorbeeld voor andere p.i.'s. De opzet en uitvoering van reïntegratieplannen zou - van binnen naar buiten - nog beter op elkaar afgestemd kunnen worden. Daarvoor rust niet alleen een verantwoordelijkheid bij de p.i., maar zeker ook bij externe (keten)partners zoals reclasseringsorganisaties en DJI.

Oordeel criteria

Aanbeveling voor de p.i.

- Draag zorg voor een verdere ontwikkeling van -inrichtingsbrede- actieve participatie van piw'ers/mentoren in de voorbereiding en uitvoering van D&R-plannen.

Aanbeveling voor DJI

- Draag zorg voor efficiënte werkprocedures en systeemondersteuning van de werkprocessen op het terrein van gedetineerdzaken.

Organisatieaspecten

Op het aspect 'organisatie' scoort PI Lelystad naar het oordeel van de Inspectie overwegend voldoende. Er is aandacht voor personeelontwikkeling en de directie onderneemt initiatieven om de medewerkers actief bij de organisatieontwikkeling te betrekken. Op het onderdeel evaluatie ziet de Inspectie nog wel de noodzaak voor verbeteringen. Zo vereist het voor de p.i. vigerende beleid de nodige ordening en actualisatie.

Oordeel criteria

Personeel

Communicatie

Integriteit

Evaluatie

1

Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit onder meer door met een zekere regelmaat penitentiaire inrichtingen (p.i.'s) op hun functioneren te beoordelen. De PI Lelystad heeft een bestemming als gevangenis. De toenmalige Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt), die is opgegaan in de IVenJ, heeft de p.i. eerder doorgelicht in 2005 en als vervolg daarop, in 2006, een vervolgonderzoek uitgevoerd.

Deze doorlichting staat op zichzelf en is onderdeel van de door de IVenJ beoogde cyclus om inrichtingen eens in de vijf jaar door te lichten.

Het doel van de doorlichting is na te gaan hoe het in de PI Lelystad is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met gedetineerden, de interne en maatschappelijke veiligheid, de reïntegratieactiviteiten en de met dit alles samenhangende aspecten van organisatie. Aan de hand van haar bevindingen en oordeel doet de Inspectie voorstellen in de vorm van aanbevelingen voor de inrichting en aanbevelingen voor DJI (zie ook 1.3).

1.2 Reikwijdte van de doorlichting

Lelystad is een van de 29 zelfstandige vestigingen van het gevangeniswezen; de doorlichting omvat de gehele vestiging.

1.3 Toetsingskader

Voor de doorlichting heeft de Inspectie het toetsingskader voor het gevangeniswezen gebruikt, dat in mei 2012 is geactualiseerd. Dit toetsingskader is gebaseerd op nationale en internationale wet- en regelgeving en breed aanvaarde normen.³ Het toetsingskader omvat de volgende zes aspecten:

- rechtspositie gedetineerden;
- omgang met gedetineerden;
- interne veiligheid;
- maatschappijbeveiliging;
- maatschappelijke reïntegratie;
- organisatieaspecten.

³ Het betreft internationale verdragen, gedragsregels, wetgeving, maatregelen, ministeriële regelingen, circulaire en aanwijzingen die van toepassing zijn op de tenuitvoerlegging van detentie. Het volledige toetsingskader is te vinden via de website van de IVenJ (www.ivenj.nl).

In samenhang bezien geven deze aspecten een goed beeld van de mate waarin een penitentiaire inrichting haar maatschappelijke opdracht vervult. Genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria. De Inspectie komt bij ieder criterium tot een integraal oordeel dat is samengesteld op basis van een weging van de dimensies: uitvoering, beleid en check op de uitvoering. Bij de dimensie uitvoering stelt de Inspectie vast in hoeverre de uitvoering voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Bij de dimensie beleid beziet de Inspectie of in de inrichting ten aanzien van het te toetsen criterium (vastgelegd) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving. Bij de dimensie check op de uitvoering gaat de Inspectie na in hoeverre de juiste uitvoering van het beleid is zeker gesteld. De Inspectie geeft haar oordeel per criterium weer in de volgende vijf waarderingen⁴:

	<i>Voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen.</i>
	<i>Voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen.</i>
	<i>Voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen.</i>
	<i>Voldoet geheel aan de relevante normen en verwachtingen</i>
	<i>Het criterium of een onderdeel van het criterium strekt tot voorbeeld voor andere inrichtingen</i>

Het oordeel van een criterium kan leiden tot een of meerdere aanbevelingen. De aanbevelingen zijn gericht aan de p.i. of, meer vanuit macroper- spectief, aan DJI:

Aanbeveling voor de p.i.: De IVenJ constateert afwijkingen ten opzichte van het criterium; het is noodzakelijk dat de p.i. actie(s) onderneemt om de afwijkingen te verbeteren.

Aanbeveling voor DJI: De IVenJ is van mening dat DJI in relatie tot de bevindingen actie dient te ondernemen ten aanzien van beleid en/of uitvoering. De actie kan gericht zijn op de gang van zaken in een specifieke inrichting, maar ook betrekking hebben op algemeen geldend beleid en/of uitvoering.

1.4 Opzet

Methode

Bij een doorlichting verzamelt de Inspectie feitelijke gegevens door documentonderzoek vooraf en ter plaatse, observaties in de p.i. en inter- views met een breed scala aan betrokkenen bij de inrichting. Het toetsings-

⁴ In bijlage 1 staan alle oordelen op de toetsingscriteria bij elkaar.

kader vormt het uitgangspunt van de doorlichting. Dit toetsingskader is uitgewerkt in een aantal gestructureerde vragen- en checklijsten. De Inspectie zet alle verzamelde gegevens vervolgens af tegen de normen uit het toetsingskader en komt zo tot een oordeel over de mate waarin een criterium voldoet aan die normen. Een doorlichting wordt altijd door ten minste twee inspecteurs uitgevoerd. Zie bijlage 5 voor het inspectieprogramma.

Uitvoering en tijdpad

De doorlichting van PI Lelystad is uitgevoerd door twee inspecteurs in een periode van drie dagen. De doorlichting is op 31 juli 2012 aangekondigd aan de p.i. en op 18, 19 en 26 september uitgevoerd. De directeur van PI Lelystad heeft op 31 oktober de conceptversie van het inspectierapport voorgelegd gekregen om te kunnen reageren op de feitelijke bevindingen. Op 15 november heeft de Inspectie zijn reactie ontvangen en op 26 november heeft het hoofd van de Inspectie VenJ het inspectierapport vastgesteld en aangeboden aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

1.5 Capaciteit en bestemming

PI Lelystad is een tamelijk grote inrichting, die in 1995 als nieuwbouw in gebruik is genomen. De totale capaciteit per januari 2012 is 534 plaatsen.

Bestemming	Capaciteit
Gevangenis standaard	360
Gevangenis extra zorgvoorziening	24
Detentie Concept Lelystad (DCL)	117
Strategische reserve (mpc)	33
Totaal	534

Het complex omvat, naast een groot entreegebouw met vrijwel alle ondersteunende voorzieningen, in totaal drie verblijfsgebouwen/units waarvan twee 'koepels', aangeduid als C1 en C2 en ieder onderverdeeld in 4 gescheiden afdelingen met per afdeling een capaciteit van 48 plaatsen. Voorts staat er binnen de muren een verblijfsgebouw van recenter datum dat momenteel voor de helft in gebruik is als Detentieconcept Lelystad (DCL). Sinds enige tijd wordt dit onderdeel intern aangeduid als C3. Voor dit onderdeel van de organisatie gebruikt deze rapportage ook de duiding C3. In unit C3 verblijven gedetineerden op een voldoende ruime en daarvoor geoutilleerde zespersoonscel waarbij ieder bed is voorzien van een elektronisch front voorzien van beeldscherm met tv-functie, telefoon en

digitale bestellijst voor de winkel. Feitelijk fungeert unit C3 als gevangenis voor arrestanten.⁵

Ten tijde van de inspectie was de MPC-capaciteit van de p.i. niet in gebruik.⁶

1.6 Leeswijzer

De navolgende hoofdstukken behandelen elk een aspect uit het toetsingskader. In die hoofdstukken opent elke paragraaf met een korte omschrijving van het criterium uit het toetsingskader. Hierop volgen - beknopt beschreven - de relevante bevindingen die hebben geleid tot het oordeel over dat criterium.⁷ Afgesloten wordt met eventuele aanbevelingen. Elk hoofdstuk besluit met een conclusie op basis van alle beoordeelde criteria bij het betreffende aspect.

---

⁵ Bestemmingsbeschikking DJI d.d. 24 januari 2006, kenmerk 5399188/06/DJI.

⁶ In dit geval wordt onder MPC-capaciteit verstaan: een éénpersoonscel voorzien van voorzieningen om twee gedetineerden te huisvesten: o.a. stapelbed en dubbele kastruimte.

⁷ In afwijking van eerdere doorlichtingsrapportages van de IVenJ is, omwille van efficiency, besloten om de bevindingen in dit rapport, bij wijze van pilot, kort en bondig weer te geven. De eerdere afzonderlijke beoordeling van de dimensies uitvoering, beleid en check is nu onderdeel van een -gewogen- integrale beoordeling van ieder criterium.

2

Rechtspositie gedetineerden

Dit hoofdstuk beoordeelt op basis van negen criteria uit het toetsingskader hoe het gesteld is met de rechtspositie van de gedetineerden in PI Lelystad. Elke paragraaf opent met in het kort het criterium dat de Inspectie hanteert. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie.

2.1 Rechtmatige insluiting

Criterium

Gedetineerden dienen op basis van een rechtmatige titel te worden ingesloten. Het is daarom zaak dat een inrichting alle documenten rondom insluiting en identiteit goed controleert en vastlegt in het gedetineerden-dossier. Daartoe heeft de sectordirecteur gevangeniswezen in mei 2009 een flatteringsregeling bevolkingsadministratie (bva) vastgesteld die bij het insluitingsproces moet worden toegepast.

Bevindingen

De afdeling bevolkingsadministratie heeft de afgelopen tijd alle zeilen moeten bijzetten om de dienstverlening naar de organisatie op een acceptabel niveau te houden. Ziekte en personele mutaties waren daar debet aan. Gelukkig melden de medewerkers dat zij het werkproces nu weer redelijk tot goed in de hand hebben en zijn zij content met de (betere) beschikbaarheid in de (nieuwe) functie in plv. hoofd gedetineerenzaken. Qua werkproces valt het de Inspectie op dat een deel van de administratieve handelingen van de bva onvoldoende wordt ondersteund door geautomatiseerde systemen en procedures, waardoor medewerkers 'het wiel telkens opnieuw' moeten uitvinden; zie in dit verband ook 6.1.⁸ Het werkproces van de bva blijkt nog niet door een expert van DJI geaudit te zijn. Ook beoordeelt de directie de afwerking van de dossiers te fragmentarisch waardoor de norm van 5% check van de bva-mutaties niet wordt gerealiseerd.

Oordeel

De IvenJ oordeelt dat PI Lelystad op dit criterium niet volledig maar overwegend voldoet, omdat de werkprocessen binnen de afdeling bevolkingsadministratie tot nu toe niet aan een interne of externe audit zijn onderworpen. Tevens bleek dat de directie, afgezet tegen de norm van 5% van de wekelijkse mutaties, onvoldoende dossiers op juistheid checkt.

⁸ Deze constatering geldt ook voor andere p.i.'s.

Aanbevelingen voor de p.i.

- Onderwerp het werkproces van de afdeling bevolkingsadministratie aan een (externe) audit.
- Voer een afdoende aantal controles uit op de wekelijkse mutaties van de afdeling BVA.

2.2 Huisregels en introductie

criterium

Iedere gedetineerde moet bij binnenkomst in een inrichting zo veel mogelijk in een voor hem begrijpelijke taal op de hoogte worden gesteld van zijn rechten en plichten. Daarbij moet hem ook duidelijk gemaakt worden hoe hij zich kan beklagen. Om die reden is de directeur van een inrichting (wettelijk) verplicht om huisregels voor de inrichting vast te stellen. De inhoud en structuur van deze huisregels moet aansluiten bij het 'Model huisregels penitentiaire inrichtingen' en de actuele regimevoering. Daarnaast acht de Inspectie het van belang dat medewerkers van de inrichting met iedere nieuw binnengekomen gedetineerde een intakegesprek houden, waarin onder andere uitleg wordt gegeven over de interne gang van zaken en geldende regels. En dat elke gedetineerde een uittreksel van de huisregels krijgt in een voor hem begrijpelijke taal.

Bevindingen

De meest recente versie huisregels die de IVenJ heeft aangetroffen, is van 15 maart 2011. Op de door de Inspectie bezochte afdelingen zelf was niet overal een actuele versie van de huisregels beschikbaar en het door de IVenJ geraadpleegde intranet liet verschillend gedateerde versies zien. Bovendien was de informatie niet volledig omdat de IVenJ constateerde dat er geen informatie is opgenomen over de vigerende voorwaardelijke invrijheidstelling-regeling, die een onmiskenbare relatie tussen gedrag en vrijheden legt. Daar staat tegenover dat de gedetineerden tevreden waren over de snelle en accurate mondelinge informatieverstrekking door penitentiair inrichtingswerkers (piw'ers) van de inkomstenafdeling van het reguliere regime. Op de C3 vindt echter in het geheel geen inkomstengesprek plaats en ontvangen nieuw binnenkomende gedetineerden hun informatie vooral van reeds langer verblijvende celgenoten. Hoewel de gedetineerden dus wel snel op diverse wijzen geïnformeerd zijn over de hoofdlijnen van de gang van zaken, zijn de bronnen daarvoor te divers.

Oordeel

De IVenJ oordeelt dat de p.i. op dit criterium beperkt voldoet omdat de beschikbaarheid van volledige huisregels op de woonafdelingen te wensen

overlaat. Bovendien blijken er verschillende versies in omloop die bijvoorbeeld ten aanzien van de toepassing van de voorwaardelijke invrijheidstelling-regeling essentiële informatie ontberen. Ook krijgen de gedetineerden van de C3 bij binnenkomst geen informatief gesprek.

Aanbeveling voor de p.i.

Draag zorg voor actuele en eenduidige huisregels die binnen de inrichting op uniforme wijze beschikbaar zijn en biedt gedetineerden altijd aan om binnen 24 uur een persoonlijke toelichting op de vigerende regels te verzorgen.

2.3 Activiteitenprogramma

criterium

Gedetineerden hebben wettelijk recht op een aantal activiteiten, zoals dagelijks een uur luchten, minimaal tweemaal per week drie kwartier sport, wekelijks bibliotheekbezoek, onderwijs en recreatie (minimaal zes uur per week waarvan ten minste twee blokken van twee uur aaneengesloten). Gedetineerden in een regime van algehele gemeenschap dienen wekelijks minimaal gedurende 45 uur activiteiten aangeboden te krijgen.

Bevindingen

Recreatie en persoonlijke verzorging

De wettelijke norm van minimaal zes uur per week recreatie wordt op alle afdelingen van PI Lelystad gehaald en er zijn voldoende mogelijkheden voor persoonlijke verzorging.

Luchten

Gedetineerden hebben dagelijks de mogelijkheid om een uur te luchten. De luchtplaatsen zijn ruim en voorzien van schuilmogelijkheden voor zowel personeel als gedetineerden.

Sporten

De p.i. beschikt over fitnessruimten, binnensportzalen en buitensportvelden met kunstgras. De gedetineerden van C1 en C2 hebben drie keer per week de mogelijkheid om begeleid te sporten. Bij de C3 varieert dit tussen de vier à vijf keer per week. Afhankelijk van de weersomstandigheden en de behoefte van de gedetineerden wordt dan binnen of buiten gesport.

Bibliotheek

Uitzonderlijk is dat gedetineerden in PI Lelystad geen mogelijkheid hebben om naar een bibliotheek te gaan, maar de bibliotheek - letterlijk - naar hen toe

komt. De bibliotheekorganisatie uit Flevoland komt wekelijks met een kar vol met een actuele collectie boeken naar de verblijfsafdelingen van C1 en C2. Als een boek of andere informatie niet beschikbaar is, dan zorgt de bibliotheek ervoor dat het boek of die informatie snel beschikbaar komt. Gedetineerden zijn tevreden met dit systeem. In schril contrast met dit serviceniveau is de bibliotheekvoorziening van C3. Deze afdeling moet het doen met een vaste collectie boeken die niet wisselt en er zijn geen mogelijkheden om van buiten informatie te betrekken.

Arbeid

In tegenstelling tot de waarneming tijdens de doorlichting in 2006, maken de arbeidsactiviteiten thans een vitale indruk op de Inspectie. Er is veel bedrijvigheid en de aanwezige gedetineerden zijn allen aan het werk. Naast het werk biedt de arbeid ook opleidingsmogelijkheden. Een schildersopleiding kan inmiddels worden gevolgd en plannen voor een las-, houtbewerkings- en schoonmaakopleiding zijn in uitvoering. PI Lelystad pleegt veel (kostenbesparend) onderhoud in eigen beheer: kantoorruimten worden door gedetineerden gereinigd en het buitenschilderwerk is door hen, in opdracht van de Rijksgebouwendienst, uitgevoerd. De gedetineerden zijn positief over de arbeid en de opleidingsmogelijkheden. Door het spiegelende activiteitenrooster duurt het soms wel lang voordat een gedetineerde aan de arbeid kan deelnemen. Aan de gedetineerden verblijvend op unit C3 wordt in het geheel geen arbeid aangeboden.

Oordeel

De IVenJ is positief over het activiteitenprogramma dat PI Lelystad aanbiedt aan de gedetineerden die verblijven op de units C1 en C2. Dit oordeel geldt niet voor de gedetineerden verblijvend op de C3; het programma dat de p.i. daar aanbiedt, beschouwt de IVenJ over het geheel genomen als uitermate pover. Dit laatste geeft de doorslag voor de beoordeling van dit criterium.

Aanbeveling voor de p.i.

Ontwikkel voor de gedetineerden verblijvend op de C3 een activiteitenprogramma dat vergelijkbaar is met het reguliere activiteitenprogramma van een gevangenis.

2.4 Accommodatie en hygiëne

Criterium

De accommodatie waar gedetineerden verblijven, moet voldoen aan de daarvoor geldende standaarden en de leefomstandigheden in de p.i. zijn hygiënisch. De ruimten waar gedetineerden verblijven (incl. douches,

toilettruimte etc.) moeten schoon zijn. Verder moeten zij zichzelf en hun kleding schoon kunnen houden. Gedetineerden moeten ten minste kunnen douchen na de sport en voorafgaande aan het bezoek. Beddengoed wordt regelmatig verschoond. Tweepersoonscellen hebben ten minste twee stoelen en twee slaapgelegenheden, plus twee afsluitbare opbergruimten. Het sanitaire gedeelte van de tweepersoonscellen is voldoende afgeschermd en gedetineerden kunnen individueel de beschikking krijgen over een televisie. De luchtplaatsen van de afzonderingscellen hebben voldoende verticaal vrij uitzicht naar de open lucht.

Bevindingen

PI Lelystad maakt over het geheel genomen een tamelijk verzorgde indruk. Op een aantal plekken zag de IVenJ nog verbeterpunten. De luchtplaats bij de C2 maakte als geheel een wat groezelige indruk: veel sigarettenpeuken en andere rommel op het terrein en binnen de C2 lagen op de geschouwde afdeling forse metalen volleybalpalen los voor het grijpen. Gedetineerden kunnen op de afdelingen in voldoende mate douchen en de was doen. De luchtplaatsen van de afzonderingsafdeling voldoen aan de norm: er is voldoende vrij zicht op de open lucht. In 2011 is de p.i. door de GGD op hygiëne gecontroleerd. Het resultaat leidde tot een verbeterplan dat inmiddels grotendeels is gerealiseerd.

Oordeel

PI Lelystad biedt een tamelijk verzorgde indruk. De gedetineerden zijn tevreden over hun mogelijkheden om aandacht te besteden aan hun persoonlijke hygiëne; een aandachtspunt is dat de inrichting aan de orde en reinheid doorlopend en systematisch aandacht moet blijven besteden.

2.5 Voeding en winkel

Criterion

De voeding die de p.i. verstrekt is toereikend, verantwoord samengesteld, van voldoende kwaliteit en voldoende gevarieerd. Bij de voedselverzekering wordt rekening gehouden met medisch voorgeschreven diëten en met uit de godsdienst of levensovertuiging van gedetineerden voortkomende wensen. De inrichtingswinkel biedt een redelijk aanbod tegen prijzen die niet substantieel hoger zijn dan in de vrije samenleving.

Bevindingen

Voeding

Sinds september jl. verstrekt de p.i. maaltijden via een nieuwe cateraar.

Op basis van deze korte ervaring bespeurt de IVenJ nog weinig meningsvorming met betrekking tot de kwaliteit en kwantiteit van de voeding. Wellicht komt dit ook door de ruime mogelijkheden die PI Lelystad de gedetineerden biedt om zelf voeding te bereiden. Gedetineerden geven namelijk aan onderdelen van de hen verstrekte maaltijd te gebruiken voor het bereiden van een eigen maaltijd. Er is kritiek op de kwaliteit van het verstrekte brood en de melk; kennelijk bederven beide snel. Ook op de C3 kunnen de gedetineerden zelf voeding bereiden. Een grief is daar echter dat zij daar niet over een diepvries en kookplaten op de (meerpersoons)cel beschikken, waardoor het hen aangeboden winkelassortiment enige beperkingen heeft.

Winkel

PI Lelystad heeft de winkelvoorziening in eigen hand; het voorraadbeheer en de distributie zijn onderdeel van het arbeidsbedrijf. Binnenkort wordt deze dienstverlening vanuit PI Lelystad ook verzorgd voor PI Almere. In samenwerking met een externe groothandel biedt de winkel een ruim assortiment aan voedings- en overige kruidenierswaren aan. Kritiek van de gedetineerden is dat de prijzen aanzienlijk zijn verhoogd, nu de p.i. de winkel zelf verzorgt. De IVenJ is dit nagegaan en concludeert dat dit met name van toepassing is op een deel van het assortiment vleesproducten. Volgens het hoofd Arbeid is dit echter het gevolg van een betere kwaliteit vlees.

Oordeel

De IVenJ is over het geheel genomen positief over de mogelijkheden die PI Lelystad gedetineerden biedt ten aanzien van (het zelf bereiden van) voeding en het winkelaanbod. Zij is echter van mening dat het verschil in aanbod en mogelijkheden tussen C1/C2 en C3 meer met elkaar in overeenstemming moet zijn.

Aanbeveling voor de p.i.

Bied alle regimes een gelijk assortiment en gelijke faciliteiten om voeding te bereiden.

2.6 Maatschappelijk contact

Criterion

Nationale en internationale regelgeving bepaalt dat gedetineerden bezoek mogen ontvangen en mogen telefoneren en corresponderen met verwanten, andere personen en vertegenwoordigers van externe instanties. In de Penitentiaire beginselenwet (Pbw) is vastgelegd dat gedetineerden ten

minste één uur⁹ per week bezoek mogen ontvangen en, in beginsel op eigen kosten, ten minste eenmaal per week minimaal tien minuten een telefoongesprek mogen voeren. Daarbovenop moeten gedetineerden contact kunnen hebben met en bezoek ontvangen van functionarissen voor juridische en consulaire bijstand. Ook moeten gedetineerden door middel van tijdschriften, kranten, radio en tv op de hoogte te kunnen blijven van de actualiteit in de vrije samenleving. Verder verwacht de Inspectie dat de bezoektijden van een inrichting zodanig zijn dat schoolgaande kinderen van gedetineerden buiten schooltijd op bezoek kunnen komen. En dat een p.i. ten minste vier keer per jaar, buiten het reguliere bezoek om, ouder-kinddagen organiseert.

Bevindingen

Gedetineerden kunnen wekelijks twee uur bezoek ontvangen, maar de cyclus waarin is asymmetrisch en gekoppeld aan de cel waarin men verblijft. Dit impliceert dat een gedetineerde in de ene week op zondagmiddag bezoek kan ontvangen en onmiddellijk daarna, op maandag in de andere week, 's ochtends vroeg. Daartussen verlopen dertien dagen waarin geen bezoek ontvangen kan worden. De bezoekmogelijkheden kennen dus weinig flexibiliteit, waardoor het voor schoolgaande kinderen vaak niet mogelijk is om op bezoek te komen. Gedetineerden waarderen het dan ook dat er minstens vier keer per jaar ouder-kinddagen zijn waarvoor veel animo is.

Recent zijn de bezoekenregels aangepast; in plaats van drie volwassenen mogen er nu maximaal drie personen plaats nemen aan de bezoektabel. Dit betekent een beperking voor (kleine) kinderen, die eerder niet meetelden voor het bezoekersaantal. Toezichthouders bij het bezoek maken op deze regel wel eens een uitzondering.

Op de verblijfsafdelingen van de units C1 en C2 zijn voldoende telefoontoestellen beschikbaar en op unit C3 heeft iedere gedetineerde een eigen (bed) toestel.

De mogelijkheden tot nieuwsgaring zijn in PI Lelystad wat beperkter doordat er geen actueel nieuwsaanbod via de bibliotheek is, maar de gedetineerden ervaren dit niet als bezwaarlijk.

Oordeel

PI Lelystad biedt voldoende mogelijkheden tot maatschappelijk contact, maar de bezoekmogelijkheden vereisen wel een zekere mate van flexibilisering om bijvoorbeeld ook schoolgaande kinderen of veraf wonende relaties gelegenheid te bieden om geregeld op bezoek te komen.

⁹ Voor verblijf in een gevangenis geldt twee uur bezoek per week.

Aanbeveling voor de p.i.

Bied gedetineerden een flexibeler bezoekplanning aan met de mogelijkheid om minimaal een keer per zeven dagen bezoek te ontvangen.

2.7 Toegang tot zorg en geestelijke verzorging

criterium

De p.i. biedt toegang tot gekwalificeerde medische zorg, inclusief psychosociale en tandheelkundige zorg. Het uitgangspunt is dat er in de vestiging doeltreffende, doelmatige en op de patiënt gerichte gezondheidszorg wordt geboden waarvan de kwaliteit gelijkwaardig is aan de gezondheidszorg in de vrije maatschappij, rekening houdend met de bijzondere situatie van de vrijheidsbeneming. Daarnaast is er geestelijke verzorging beschikbaar die aansluit bij de godsdienst en/of levensovertuiging van de gedetineerden.

De Inspectie VenJ beoordeelt met name de toegankelijkheid van en tevredenheid over de zorg vanuit het perspectief van de gedetineerde, alsmede de organisatie van de zorg; de zorginhoudelijke aspecten worden getoetst door de Inspectie voor de Gezondheidszorg.

Bevindingen

(Psycho)medische zorg

Het primaire medische zorgproces is in PI Lelystad goed georganiseerd. Van gedetineerden die instromen op de units C1 en C2 is vaak al medische informatie beschikbaar vanuit het huis van bewaring. Dit geldt niet voor de instromers van unit C3 (arrestanten), maar deze doelgroep krijgt kort na binnenkomst een gedegen medische screening. Verpleegkundigen zijn daarvoor op werkdagen tot 22.00 uur beschikbaar. Als men extra zorg voorziet wordt zo'n instromer niet in een 6-persoonscel op unit C3 geplaatst, maar rechtstreeks op de extra zorgvoorziening (EZV) die onderdeel is van unit C1. Van daaruit wordt bezien of doorplaatsing dan alsnog mogelijk is. Gedetineerden uit zich positief over de (primaire) medische zorgverleners, inclusief tandarts. Zij zijn minder te spreken over de toegankelijkheid van psychologen en geven aan dat een afspraak met hen moeizaam tot stand komt, of niet wordt nagekomen. Zorgverleners herkennen in het gesprek met de IVenJ deze gang van zaken, maar voegen er aan toe dat dit dankzij recente interne consensus over de werkwijze, in combinatie met het weer op orde hebben van de bezetting van psychologen, niet snel meer zal voorkomen. Begin 2011 is de medische zorg door de Inspectie Gezondheidszorg aan een audit onderworpen. Dit heeft geleid tot een verbeterplan dat inmiddels is gerealiseerd.

Geestelijke verzorging

De IVenJ was onder de indruk van de zowel materiële als personele faciliteiten voor de geestelijke verzorging in de p.i.. Vrijwel alle denominaties zijn vast beschikbaar en de multifunctionele bezinningsruimte is zodanig flexibel in te richten dat alle denominaties daar ook groepsbijeenkomsten kunnen houden. Er is sprake van een hecht team geestelijk verzorgers dat goed met elkaar samenwerkt. Vrijwel iedere binnenkomende gedetineerde wordt door een geestelijk verzorger persoonlijk benaderd voor een eerste contact. Voor deelname van gedetineerden aan een gespreks-groep of een individueel gesprek is het soms schipperen met de activiteiten-tijden. Als het écht niet anders kan dan mag de arbeidsactiviteit daarvoor doorbroken worden. Rond het weekend zijn er veel diensten met een groot bereik van de populatie.

Oordeel

De IVenJ is overwegend positief over de verschillende vormen van zorg die PI Lelystad aanbiedt; een aandachtspunt is de toegankelijkheid van en samenwerking tussen psychologen en organisatie.

Aanbeveling voor de p.i.

Bewaak een goede toegankelijkheid van psychologen en de voorgenomen intensivering van de samenwerking tussen psychologen en overige functionarissen van de p.i. en beoordeel of deze, zoals voorgenomen, voldoende effectief zijn.

2.8 Disciplinaire maatregelen en straffen

Criterium

De handhaving van de orde en veiligheid in de p.i. is proportioneel en gebaseerd op vastgelegde uitgangspunten die in overeenstemming zijn met nationale en internationale regelgeving en algemeen aanvaarde normen. Meer in het bijzonder is van toepassing dat voordat een sanctie of maatregel wordt opgelegd gedetineerden worden gehoord, de op te leggen sanctie of maatregel op een begrijpelijke wijze aan de gedetineerde wordt kenbaar gemaakt en sanctionering altijd plaatsvindt door een daartoe bevoegde functionaris.

Bevindingen

De afdoening van sancties is voorbehouden aan een directielid en wordt voorbereid door een afdelingshoofd. Gedetineerden worden vóór sanctie-oplegging altijd gehoord en zijn in het algemeen op de hoogte van de aard van de op te leggen sanctie. Een overzicht van de op te leggen sancties is

niet opgenomen in de huisregels en is door de IVenJ ook niet elders aangetroffen.

Oordeel

De IVenJ is van mening dat de sanctietoepassing in PI Lelystad naar behoren plaatsvindt, maar meent wel dat de huisregels een duiding dienen te geven van de aard van de op te leggen sancties en/of maatregelen die de directie bij afwijkend gedrag of overtreding van de regels toepast.

2.9 Klachtafhandeling en toezicht

criterium

De beklagregeling, daarbij inbegrepen die met betrekking tot klachten over medische zorg, functioneert naar behoren. Gedetineerden zijn bekend met de mogelijkheden om in beklag te gaan tegen een hen opgelegde sanctie of maatregel. De beklagcommissie wordt onverwijld geïnformeerd over een ingediende klacht. De p.i. reageert per omgaande op verzoeken van de commissie van toezicht tot toelichting op een ingediend beklag. De beklagcommissie doet binnen vier weken na ontvangst uitspraak. En hoewel een wettelijke norm ontbreekt, vindt de Inspectie het voorts van belang dat bemiddeling tot het repertoire van de commissies van toezicht behoort. Voorts vindt de Inspectie het tot de maatschappelijke opdracht van commissies van toezicht behoren om zich actief op de hoogte te stellen van de gang van zaken in de inrichting en publiekelijk verantwoording af te leggen van haar werkzaamheden in de vorm van het wettelijk voorgeschreven jaarverslag.

Bevindingen

De gedetineerden zijn bekend met de mogelijkheden om in beklag te gaan tegen sancties, maatregelen en/of hun medische behandeling en de beklagcommissie is redelijk snel op de hoogte van de overwegingen van de directie die aanleiding zijn tot het beklag. Mede dankzij een daartoe aangestelde juridisch medewerker is, naast de snelheid, ook de kwaliteit van de toelichtingen op beklag toegenomen. Hierdoor lukt het de beklagcommissie meestal om binnen zes weken tot een uitspraak te komen. Dit is nog boven de wettelijk gestelde termijn van vier weken maar, afgezet tegen andere ervaringen van de Inspectie, relatief snel. Daar gaat zo mogelijk altijd een bemiddelingspoging van een maandcommissaris aan vooraf. De beklagcommissie is tevreden over de samenwerking met de directie en blik, als daartoe aanleiding is, samen met de directie terug op thema's die zij van belang acht.

Oordeel

De IVenJ is overwegend positief over de wijze van klachtafhandeling en het actieve toezicht door de commissie van toezicht.

2.10 Conclusie

Naar het oordeel van de IVenJ voldoet de gang van zaken binnen de units C1 en C2 van PI Lelystad op het aspect rechtspositie in belangrijke mate aan de criteria die de Inspectie hanteert. Dit geldt in mindere mate voor de gang van zaken op unit C3. Door het daar geheel ontbreken van arbeid en een schamel aanbod van overige activiteiten is er feitelijk sprake van een ‘uitgekleed gemeenschapsregime’ waarbinnen gedetineerden zich maar moeten zien te redden. Kennelijk is de redenering dat het verblijf met zes personen op een cel, en het vrijwel de gehele dag open staan van de celdeuren, daarvoor voldoende compensatie bieden. De gedetineerden die de IVenJ daarover sprak denken daar anders over. Zeker als zij langer dan twee weken op de C3 moeten verblijven, neemt hun behoefte aan meer variatie en mogelijkheden binnen het activiteitenprogramma toe. Medewerkers onderschrijven deze behoefte. Het is zaak dat PI Lelystad, in samenwerking met DJI, aan zowel gedetineerden als medewerkers, snel duidelijkheid biedt over de inhoudelijke toekomst van dit, vanuit meerdere opzichten, marginale organisatieonderdeel.

3

Omgang met gedetineerden

Dit hoofdstuk gaat aan de hand de drie criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de omgang met gedetineerden in PI Lelystad. Deze criteria zijn: screening, bejegening en rapportage en documentatie. Elke paragraaf opent met een samenvatting van de maatstaf die de Inspectie hanteert.

3.1 Screening

Criterion

De p.i. screent de gedetineerden bij binnenkomst op zorgbehoeften, veiligheids- en beheersrisico's en de geschiktheid voor meerpersoonscelgebruik. Hiertoe wordt zoveel mogelijk vooraf informatie ingewonnen bij politie, OM en eventueel van inrichtingen waar de gedetineerde eerder heeft verbleven. Verder verwacht de Inspectie dat op de afdeling waar een gedetineerde bij binnenkomst wordt geplaatst in een gesprek met de gedetineerde wordt vastgesteld of er bijzondere omstandigheden zijn waarmee tijdens de detentie rekening moet worden gehouden. De Inspectie gaat na in hoeverre de vastgestelde procedure rond inkomsten, screening en selectie (ISS) in de p.i. toepassing vindt.

De Inspectie gaat verder na of de p.i. een procedure heeft ingesteld voor de tijdige screening op eventuele (on)geschiktheid voor plaatsing op een mpc. De beoordeling van de geschiktheid voor mpc-plaatsing moet in ieder geval gebaseerd zijn op een advies van de medische dienst en van het bureau sociale dienstverlening (BSD). De Inspectie gaat er van uit dat een p.i. eerst een periode van individuele observatie in acht neemt alvorens een gedetineerde mpc te plaatsen en dat gedetineerden zoveel mogelijk zelf kunnen aangeven met wie zij de cel willen delen. Verder acht de Inspectie het niet gewenst dat rokers en niet-rokers samen worden geplaatst. De Inspectie vindt het voorts van belang dat er in de p.i. een roulatiesysteem is m.b.t. het mpc-gebruik zodat de duur van de onvrijwillige samenplaatsing voor zoveel mogelijk gedetineerden gelijk is.

Tenslotte verwacht de Inspectie dat iedere gesloten inrichting van het gevangeniswezen beschikt over een extra zorgvoorziening waar gedetineerden met psychische problemen geplaatst kunnen worden.

Bevindingen

Binnenkomst van de gedetineerde

Gedetineerden die op units C1 en C2 komen, komen binnen op afdeling H. Dit is sinds oktober 2011 een ISS-afdeling. De bijzonderheden rond een

binnenkomende gedetineerde staan meestal aangegeven op de fax vanuit het Bureau Capaciteitsbenutting Logistiek (BCL) van DJI. De BAD-medewerkers doen bij binnenkomst een zachte beoordeling of een gedetineerde ‘pluis’ of ‘niet pluis’ is. Dit wordt niet geregistreerd. Bij twijfel over de conditie van een inkomst informeert de BAD-medewerker de Medische Dienst (MD).

De intake op de ISS-afdeling duurt gemiddeld tien dagen. Het opmaken van rapportages voor het multidisciplinair overleg (MDO) verloopt op de ISS-afdeling naar behoren. De intake-informatie gaat mee naar de afdeling waar de gedetineerde definitief geplaatst wordt. De ISS-afdeling registreert de uitgevoerde intakes.

Over de inkomstprocedure van unit C3 zijn afspraken gemaakt met de MD. Zo is er de afspraak dat als er op een dag meer dan twintig gedetineerden geplaatst worden de MD hiervan een dag van tevoren op de hoogte is, zodat zij hierop met betrekking tot de zorg kan anticiperen.¹⁰

De informatievoorziening over de (medische) achtergrond van gedetineerden vanuit politiebureaus neemt in kwaliteit toe.

MPC

Binnen de units C1 en C2 is ten tijde van de inspectie geen sprake van mpc-gebruik.

Op unit C3 worden gedetineerden die vanwege hun gedrag of medische toestand niet passen binnen de (zespersoons) groep individueel geplaatst op afdeling A van unit C1. Op deze afdeling is ook de EZV-capaciteit van de p.i. gehuisvest.

PMO

Het psychomedisch overleg (PMO) bespreekt geïndiceerde plaatsingen op de EZV.

Volgens de gesproken deelnemers aan het PMO reageert de inrichting adequaat op haar adviezen.

Oordeel

De screening van gedetineerden is in PI Lelystad op orde. Voor plaatsingen op de units C1 en C2 is de ISS-afdeling daarvoor de spil en voor plaatsingen op de C3 is de beperktere screening vooraf, in combinatie met de individuele achtervang nabij de EZV afdoende.

¹⁰ Dit, incidenteel, hoge aantal inkomsten komt voort uit de aanzienlijke doorstroom binnen de C3 als gevolg van de tenuitvoerlegging van vaak korte hechtenisstraffen.

3.2 Bejegening

Criterion

Het personeel van de p.i. bejegt de gedetineerden respectvol en humaan en motiveert hen zich voor te bereiden op een aanvaardbaar maatschappelijk bestaan. Dit komt om te beginnen tot uiting in de wijze waarop het (executieve) inrichtingspersoneel omgaat met gedetineerden en dat gedetineerden niet worden gediscrimineerd. Medewerkers reageren binnen redelijke termijn op een celoproep. De omgang met gedetineerden is verder actief; piw'ers mengen zich daadwerkelijk onder gedetineerden en fungeren als mentor. Motiverende bejegening behoort tot hun handelingsrepertoire. Voor gedetineerden is het verder van belang dat de medewerkers voor hen toegankelijk zijn en alert reageren op (niet altijd expliciete) signalen en verzoeken.

Het inrichtingsmanagement ziet erop toe, dat er zich geen ongewenste verschillen in bejegeningcultuur voordoen. Het management overlegt regelmatig met (een vertegenwoordiging van) de gedetineerden over de gang van zaken in de inrichting.

Bevindingen

Respectvolle omgang

De omgang van zowel piw'ers als overige medewerkers met gedetineerden is over het algemeen respectvol en positief. Indien een gedetineerde een celoproep doet, is er binnen een redelijke termijn een reactie.

De piw'ers zijn opgeleid in motiverende gespreksvoering. Piw'ers geven aan dat dit in de praktijk niet tot grote veranderingen heeft geleid, omdat zij vinden dat zij dit al deden. Respondenten geven aan dat er nog wel een verschil is in bejegening tussen C1 en C2, omdat C1 eerder een huis van bewaring was met een wat afstandelijker opstelling tussen piw'er en gedetineerde. De omgangswijze groeit echter wel naar elkaar toe.

Mentoraat

Op units C1 en C2 is er een functionerend mentoraat. De mentor is de coördinerende spil in de informatievoorziening naar gedetineerden. De mentoren geven aan dat zij door werkdruk niet altijd toekomen aan hun mentorgesprekken.

Op unit C3 is er geen mentoraat. Een van de redenen die de inrichting hiervoor aangeeft, is dat het verloop van gedetineerden te groot is en de inzet van personeel daar anders is georganiseerd.

Gedetineerden in afzondering

Piw'ers van de eigen afdeling onderhouden het contact met gedetineerden die in afzondering zitten. Verder bezoekt iedere dag een zorgfunctionaris gedetineerden die op maatregel in afzondering verblijven. Hiervan vindt registratie plaats in Microhis.¹¹

Oordeel

De IVenJ is van mening dat de bejegening overwegend voldoet. De omgang met gedetineerden is respectvol en executieve medewerkers reageren tijdig op een celoproep. Unit C3 ontbeert het mentoraat, terwijl de Inspectie van mening is dat ook daar gedetineerden verblijven die meer behoefte hebben aan contact met een functionaris dan uitsluitend met hun medegedetineerden. Tot slot dienen de bejegeningwijze van C1 en C2 nog meer naar elkaar toe te groeien.

Aanbevelingen voor de p.i.

- Bied gedetineerden op de C3 meer gestructureerde mogelijkheden tot persoonlijk contact met een piw'er.
- Draag er voor zorg dat gedetineerden en medewerkers de bejegeningwijze tussen C1 en C2 als meer gelijkwaardig ervaren.

3.3 Rapportage en documentatie

Criterium

Bijzonderheden met betrekking tot gedetineerden worden in de p.i. consciëntieus gerapporteerd, geregistreerd en multidisciplinair uitgewisseld. Vanuit de maatschappelijke opdracht gedetineerden te helpen zichzelf voor te bereiden op een maatschappelijk aanvaardbaar bestaan, krijgt de persoonsgerichte benadering van gedetineerden steeds meer accent. Het is om die reden van belang dat de relevante gegevens van gedetineerden kort na binnenkomst worden vastgelegd in het detentie- en reïntegratieplan (D&R-plan) en deze ter uitwisseling en vaststelling aan te bieden aan het MDO. Het D&R-plan is een levend document dat gedurende het verblijf in de p.i. moet kunnen worden aangepast. Het MDO heeft daarbij een belangrijke monitorfunctie.

¹¹ Microhis is het landelijke DJI systeem waarin medische informatie wordt geregistreerd en uitgewisseld.

Bevindingen

Rapporteren

Piw'ers rapporteren in Tulp. Medewerkers werken afdelingsgebonden en het besef groeit dat men breder moet rapporteren dan uitsluitend de frase 'hij doet het goed'. Afdelingshoofden moeten medewerkers wel stimuleren om te rapporteren. Piw'ers geven aan hier niet altijd de tijd voor te hebben, doordat door verzuim soms niet een volledige bezetting op de afdeling beschikbaar is. Op momenten dat er minder piw'ers zijn, liggen de prioriteiten anders.

MDO

Elke afdeling van de units C1 en C2 heeft wekelijks een MDO en dit gaat altijd door. Op C3 vindt er geen MDO plaats. Het afdelingshoofd is voorzitter van het MDO. Verschillende disciplines van de afdeling gedetineerdzaken zijn hier bij aanwezig (mmd'er, trajectbegeleider en medewerker bsd). Per afdeling is er sprake van een vast team inclusief een piw'er van de afdeling, als linking pin naar het wekelijkse teamoverleg. Mentoren leveren, schriftelijk of mondeling, een bijdrage aan het MDO. Een medewerker arbeid maakt ook deel uit van het MDO, maar bij het MDO dat de Inspectie kort bijwoonde was de arbeid niet vertegenwoordigd. Ook andere functionarissen kunnen desgevraagd aanschuiven.

De inhoudelijke invulling van het MDO wisselt. Op unit C2 is het D&R-plan duidelijk de basis voor het overleg en lukt het om een D&R plan binnen vier weken vast te stellen (zie ook paragraaf 6.1). Op unit C1 gebeurt dit niet tot nauwelijks. De MDO's hebben behoefte aan ondersteuning door middel van een beamer om de D&R plannen bij het MDO te projecteren, te bespreken en aan te passen. De directie gaf aan dat de apparatuur daarvoor in bestelling is.

Oordeel

De Inspectie vindt dat het rapportage- en documentatieproces in PI Lelystad overwegend voldoet. Tulp wordt gebruikt, maar op unit C2 intensiever dan op unit C1. Ook het MDO functioneert op unit C2 beter. Op unit C3 is helemaal geen MDO.

Aanbeveling voor de p.i.

Intensiveer het gebruik van Tulp, D&R-plannen en MDO door met name unit C1.

3.4 Conclusie

Op het aspect 'omgang met gedetineerden' komt de Inspectie tot een overwegend positief oordeel. De screening is op orde en de omgang met gedetineerden is in het algemeen betrokken en op units C1 en C2 ondersteund door het mentoraat. Dit is niet het geval op unit C3, maar de IVenJ realiseert zich dat het met deze vlottende doelgroep en afwijkende organisatieopzet lastig is om daar te realiseren. Toch pleit zij voor meer mogelijkheden voor gedetineerden om op de C3 in persoonlijk contact met p'ers te komen. De Inspectie is van mening dat het rapportage- en documentatieproces een positieve ontwikkeling doormaakt, maar onderkent op dit criterium nog wel verschillen tussen de units C1 en C2.

4

Interne veiligheid

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de interne veiligheid in PI Lelystad. Deze criteria zijn: preventie en beheersing van incidenten, agressiebeheersing en drugsontmoediging.

4.1 Preventie en beheersing van incidenten

criterium

De p.i. moet goed ingericht zijn op het voorkomen van calamiteiten en goed voorbereid op de beheersing ervan. Zo moet een p.i. beschikken over een calamiteitenplan (incl. evacuatieplan), daadwerkelijk toegepaste oefenscenario's met externe hulpverleningsdiensten en een gekwalificeerde BHV-organisatie¹² van voldoende omvang. Vluchtroutes zijn gemarkeerd en vrij van obstakels en gedetineerden zijn geïnformeerd over wat te doen bij een ontruiming en zijn geregeld betrokken bij oefeningen. De p.i. beschikt over een actuele RI&E (Risico-inventarisatie en -evaluatie); de daarin opgenomen verbeterpunten zijn binnen een redelijke termijn daadwerkelijk en effectief aangepakt.

Bevindingen

Oefenjaarplan

De inrichting beschikt over een oefenjaarplan. Er zijn regelmatig oefeningen, zowel overdag als 's nachts. Vier keer per jaar is er een oefening met externe hulpverleners. Er zijn ook onaangekondigde oefeningen en oefeningen waaraan gedetineerden meedoen. In 2012 is drie keer een specifieke crisisoefening geweest, waarbij bijvoorbeeld een ontvluchting, gijzeling of bommelding is geoefend.

Ook is er geoefend om na te gaan of bij het nieuwe avondprogramma voldoende ontruimcapaciteit beschikbaar is. Het ontruimingsplan dateert van 30 juli 2012.

De samenwerking met de politie is vastgelegd in een convenant. Dit gaat niet uitsluitend over optreden bij calamiteiten maar ook over hoe om te gaan met de opsporing van drugs.

Operationele BHV-organisatie

De BHV-taken zijn uitsluitend belegd bij bewaarders. De BHV kent 22 ploegleiders die samen met bhv'ers minimaal tien keer per jaar oefenen. Het BHV-plan dient nog te worden aangepast aan hogere personeelsbezetting vanwege het avondprogramma op de units C1 en C2 sinds oktober 2011.

¹² BHV staat voor bedrijfshulpverlening.

Vluchtroutes

De leefafdelingen en arbeidszalen zijn over het algemeen redelijk overzichtelijk. Vluchtroutes zijn aangegeven en obstakelvrij.

RI&E

De RI&E van PI Lelystad dateert uit 2004 en is dus niet meer up-to-date. De verantwoordelijken voor en einddata van acties zijn hierin vaak niet aangegeven.

Oordeel

De preventie en beheersing van calamiteiten in PI Lelystad voldoet overwegend aan de gestelde criteria. Er is een operationele BHV-organisatie en een oefenjaarplan dat consequent wordt uitgevoerd. Daarbij is de samenwerking met externe hulpverleners intensief. Kanttekening is dat een recente RI&E ontbreekt en het BHV-plan nog moet worden aangepast aan de huidige personele inzet.

Aanbeveling voor de p.i.

Draag zorg voor actualisering van de RI&E en het BHV-plan.

4.2 Agressiebeheersing

Criterium

De p.i. voert een actief beleid om geweld, bedreiging en intimidatie te voorkomen en te beheersen. De p.i. beschikt over een operationeel IBT (intern bijstandsteam), dat snel (< 30 min.) inzetbaar is. Relevante medewerkers van de p.i. zijn vaardig in praktisch penitentiair optreden; deze vaardigheid wordt geregeld onderhouden en getoetst. Er is sprake van proportioneel gebruik van geweld(smiddelen). Alle detentieondersteunende medewerkers nemen regelmatig deel aan fysieke vaardigheidstrainingen.

Locaties met een verhoogd risico op agressie en geweld worden in voldoende mate gecoverd door personeels- of cameratoezicht. Zowel medewerkers als gedetineerden geven aan de p.i. te beschouwen als een veilige omgeving om te werken c.q. te verblijven.

Bevindingen

Training

Medewerkers, zowel executief als niet-executief, hebben wekelijks de mogelijkheid tot training op het terrein van weerbaarheid en zelfverdediging. Hoewel van een aantal afdelingen de deelname van piw'ers op orde is,

is dit bij een groot aantal afdelingen niet het geval. Dit ligt mede aan personeelstekort op die afdelingen, maar piw'ers nemen vaak ook niet deel aan de sport omdat ze geen zin hebben. Sinds het nieuwe dagprogramma is ingevoerd, is deelname aan sport- en communicatie vrijwel wekelijks mogelijk. De beveiligers hebben over het algemeen voldoende animo voor sport en communicatie en zijn hierbij meestal aanwezig. Zij zijn daardoor voldoende op de hoogte van de instructies op het terrein van geweldstoepassing.

De sportmomenten worden soms ingevuld met Praktisch Penitentiair Optreden (PPO). Meestal wordt er gefitnest. Piw'ers geven aan de instructie PPO niet nuttig te vinden, omdat ze dat in de praktijk niet of nauwelijks toepassen.

De ILO'ers registreren wie deelneemt aan weerbaarheidstraining. Afdelingshoofden kunnen deze aftekenlijsten inzien. Beveiligers worden op (niet) deelname aangesproken.

Deelname aan de jaarlijkse Fysieke Vaardigheden Toets (FVT) is voor iedereen verplicht. Executieven moeten hem ook daadwerkelijk halen, van niet-executieven wordt verwacht dat zij meedoen. De ILO koppelt het deelnamepercentage van de FVT en wie er zijn geweest terug aan de leidinggevenden. Het verschilt wat zij hier mee doen. Het deelnamepercentage aan de FVT is met 12,5% zeer laag. Op het moment van de inspectie werd deze echter nog afgenomen.

Gebruik geweldsmiddelen

De medewerkers en gedetineerden geven aan dat er niet vaak incidenten zijn, niet tussen gedetineerden en ook niet met personeel. Indien het toch nodig is dat geweld wordt toegepast, gebeurt dit proportioneel. Er zijn geen excessen bekend. Op de C3 trekken piw'ers zich terug bij geweld en roepen ze het IRT op (zie onderstaand).

IRT & IBT

In de inrichting is een zogenaamd Intern Reactieteam (IRT) actief dat op werkdagen altijd direct beschikbaar is. Het zijn beveiligers die bij een calamiteit snel beschikbaar zijn omdat zij veelal niet-gedetineerdgebonden posten bezetten en dus snel hun post kunnen verlaten. Zij opereren als team en dat bij incidenten snel ter plaatse kan zijn. Ze zien er uit als semi-uitgeruste IBT'ers. Het team is ooit ingesteld om eventuele calamiteiten op de C3 het hoofd te kunnen bieden. In de praktijk komen deze daar echter weinig voor.

Naast het IRT is er een regulier IBT dat altijd oproepbaar is. Zij trainen wekelijks en ondergaan jaarlijks een driedaagse herhalingsstraining. Een IBT-optreden wordt altijd na afloop met betrokkenen geëvalueerd.

Toezicht op kwetsbare ruimten

Over het algemeen is er voldoende cameratoezicht op kwetsbare ruimtes in de PI. Gedetineerden en personeel geven aan zich in de p.i. veilig te voelen.

Oordeel

De IVenJ meent dat de agressiebeheersing van PI Lelystad overwegend voldoet. Er is een IRT en daarnaast een geoefend en snel inzetbaar IBT-team. Er is voldoende (in)direct toezicht en gedetineerden en medewerkers voelen zich veilig in het complex. Een verbeterpunt is wel dat de deelname aan personeelssport en de FVT verhoogd moet worden.

Aanbeveling voor de p.i.

Stuur intensiever op deelname aan personeelssport en de FVT.

4.3 Drugsontmoediging

criterium

De p.i. bestrijdt actief de invoer, handel en het gebruik van drugs. Executieve medewerkers zijn bekend met het beleid en de instructies op het terrein van drugsontmoediging en passen dit ook toe. Wekelijks wordt van een substantieel deel van de gedetineerden een urinecontrole afgenomen. Bij een positieve uitslag volgt een sanctie overeenkomstig het vastgestelde sanctiebeleid. Bij het aantreffen van een substantiële hoeveelheid drugs doet de p.i. daarvan aangifte conform de richtlijnen van het OM. Van de afgenomen urinecontroles en het resultaat daarvan houdt de p.i. registratie bij.

Het gevoerde drugsontmoedigingsbeleid is vastgelegd en voor gedetineerden toegankelijk; bijvoorbeeld door de weergave daarvan in de huisregels. Bezoekers van gedetineerden worden actief geïnformeerd over de maatregelen van de p.i. om de invoer van drugs tegen te gaan en over de gevolgen indien drugs worden aangetroffen.

Bevindingen

Uc's

Uc's vinden op units C1 en C2 zowel gericht als door middel van steekproef plaats. Dit gebeurt wekelijks. Ook krijgt een gedetineerde een uc voorafgaand aan detentiefasering en verlof. Als een gedetineerde met verlofmogelijkheden een positieve uc op softdrugs heeft, kan de helft van de verlofuren worden ingetrokken. Als er een tweede volgt met een hogere waarde, dan gaat het gehele verlof niet meer door. Bij harddrugs of een waterige uc, geldt meteen intrekking van alle verlof. Op unit C3 worden alleen uc's

afgenomen voordat een gedetineerde reiniger wordt. Er is registratie van uc's.

Controle van bezoek

Er is cameratoezicht en personeeltoezicht in de bezoekzaal. De smalle bezoekzaal is ingericht met een daardoor langgerekte slangentafel. Tijdens bezoek houden twee piw'ers en één bewaarder toezicht. Door de aanwezige pilaren is het voor hen echter lastig om goed overzicht te houden. Een van de camera's in de bezoekzaal deed het tijdens de inspectie niet. Volgens de inrichting werd dit probleem opgelost door binnenkort extra camera's te plaatsen, die ook kunnen inzoomen.

Gedetineerden worden na bezoek op verdenking en steekproefsgewijs gevisiteerd.

Periodiek is er bij het bezoek controle met honden waarbij, op basis van het eerder genoemde convenant, nauw wordt samengewerkt met de lokale politie die de bevoegdheid heeft om bezoekers grondig te controleren.

Sanctionering

In de huisregels is aangegeven dat alle bezit en gebruik van drugs zal worden bestraft. De gedetineerden geven aan dat de consequenties van drugsgebruik hun bekend zijn.

Of de inrichting na drugsvondst aangifte doet, is afhankelijk van de gevonden hoeveelheid drugs.

Oordeel

De Inspectie is van mening dat het toegepaste drugsontmoedigingsbeleid overwegend voldoet. Het toezicht bij bezoek vereist nog wel enige verbetering.

Aanbeveling voor de p.i.

Zorg voor goed functionerende camera's met inzoommogelijkheid in de bezoekzaal.

4.4 Conclusie

Op het aspect 'Interne veiligheid' komt de Inspectie tot een overwegend positief oordeel. Er is een operationele BHV-organisatie met een oefenjaarplan dat in nauwe samenwerking met ketenpartners wordt uitgevoerd. Een recente RI&E ontbreekt echter en het BHV-plan vraagt nog om enige aanpassing. PI Lelystad heeft ruime mogelijkheden om incidenten, waarbij agressie een rol speelt, te beheersen. Er is een goed geoefend IBT en tijdens werkuren altijd een direct inzetbaar IRT. De geoefendheid van met name

piw'ers in de omgang met agressie kan nog worden verbeterd en ook hun deelname aan de FVT-training en -toets dient nog meer gestimuleerd te worden. De p.i. voert een actief drugsontmoedigingsbeleid waarbij het toezicht op de gang van zaken in de bezoekszaal nog wel verbetering behoeft.

5 Maatschappijbeveiliging

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het in de PI Lelystad staat met de maatschappijbeveiliging. De criteria zijn: beveiligingsvoorzieningen en toezicht, toekenning verlof en voorwaardelijke invrijheidstelling.

5.1 Beveiligingsvoorzieningen en toezicht

criterium

De bouwkundige, technische en overige systemen en procedures om ontvluchtingen uit de p.i. tegen te gaan voldoen aan de geldende eisen en er is voldoende toezicht op situaties met een verhoogd veiligheidsrisico. Sinds 2006 worden alle gesloten p.i.'s met regelmaat aan een beveiligingsaudit (zogenoeten ESA's oftewel externe security audits) onderworpen. De Inspectie maakt bij haar doorlichtingen gebruik van het resultaat van deze audits. De Inspectie toetst of op basis deze rapportages in de p.i. een plan van aanpak beschikbaar is dat duidelijk maakt hoe en wanneer de gesignaleerde tekortkomingen binnen de p.i. zijn of worden aangepakt. Verder let de inspectie op zaken als de toepassing van biometrie, de controles op invoer van contrabande en de uitvoering van celinspecties.

Bevindingen

Het was voor de Inspectie merkbaar dat, sinds de laatste ESA door DJI (2008), de afdeling beveiliging van PI Lelystad een professionaliseringsslag heeft gemaakt. Vrijwel alle leidinggevenden zijn opgeleid in de toepassing van de Haagse methodiek en uit verschillende beleidsstukken, waaronder actuele werkinstructies, blijkt dat ook deze zijn gebaseerd op een systematische benadering van veiligheidsvraagstukken. Recent is een fors aantal nieuwe beveiligingsmedewerkers aangenomen die consequent een solide inwerkprogramma doorlopen.

Statische beveiliging

Cruciale beveiligingslocaties zoals de centrale meldkamer (cmk) en statische posten zijn overzichtelijk en opgeruimd. De apparatuur in de cmk is wat gedateerd, maar beveiligers geven aan dat de apparatuur waarmee zij werken, inclusief de biometrie, in het algemeen naar behoren functioneert en dat zij goed in staat zijn om de bewegingen binnen en rondom de p.i. te volgen. Opvallend is een speciale crisisruimte, voorzien van veel elektronica, van waaruit de aanpak van grootschalige calamiteiten geregisseerd kan worden. Er is o.a. mee geoefend met de veiligheidsregio.

Dynamische beveiliging

Celinspecties worden uitgevoerd en geregistreerd, maar de uitvoering daarvan staat onder druk als er onvoldoende personeel beschikbaar is. Ook is er een convenant met politie Flevoland met afspraken over de aanpak en afhandeling van drugsvondsten. De twee organisaties werken daarin nauw samen. In ontwikkeling is een periodiek inspectieplan (PIP). Tegenover deze positieve bevindingen van de Inspectie staat de constatering dat het voorkomt dat gedetineerden, na een bezoek aan bijvoorbeeld een recht-bank, politie of andere justitiële instelling met de Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O), bij terugkeer in de p.i. niet gefouilleerd en/of gevisiteerd worden, met als reden dat het dan 'te druk is met nieuwe inkomsten'.

Oordeel

De Inspectie is van mening dat de beveiliging van PI Lelystad solide is georganiseerd. Leiding en medewerkers zijn gedegen opgeleid en ingewerkt en voorzien van goed functionerende apparatuur. Het was tegen deze achtergrond dan ook een teleurstelling om te constateren dat een deel van de transportgangers bij terugkeer in de p.i. welbewust niet meer gedegen gecontroleerd wordt op de aanwezigheid van contrabande. Deze constatering geeft de doorslag bij het uiteindelijke oordeel van dit criterium.

Aanbeveling voor de p.i.

Laat de leiding van de beveiliging geregeld nagaan of de werkzaamheden nog conform de instructies c.q. afspraken worden uitgevoerd.¹³

5.2 Toekenning verlof

Criterium

Bij het toekennen van vrijheden aan gedetineerden weegt de p.i. maatschappelijke risico's mee. Voor gedetineerden die daarvoor in aanmerking komen neemt de afdeling gedetineerenzaken het initiatief om een verlofschema op te stellen. De voorbereiding op besluitvorming rond verlof en detentiefasering komt tot stand door een zorgvuldige afweging van relevante belangen door het multidisciplinaire overleg (MDO). Bij de besluitvorming rond de toekenning van verlof wordt zoveel mogelijk ook de opinie van externe instanties en relaties betrokken, waaronder in elk geval

¹³ Zoals aangegeven in noot 2 laat PI Lelystad in de wederhoorreactie weten de werkinstructie te hebben aangepast en de controle op de uitvoering daarvan te hebben verscherpt.

de reclassering. Een directielid is daadwerkelijk betrokken bij de afweging tot toekenning van verlof en de autorisatie van het verlofbesluit.

Bevindingen

De (eerste) mogelijkheid tot verlof maakt deel uit van het detentie- en reïntegratieplan (D&R-plan) dat de afdeling gedetineerenzaken voor iedere (langgestrafte) gedetineerde opmaakt. Iedere afdeling heeft wekelijks een MDO dat de vrijhedencommissie (VC), bestaande uit een directielid en het hoofd gedetineerenzaken, adviseert over toe te kennen vrijheden. In ongeveer 95% van de gevallen neemt de VC het advies van het MDO over. Onderdeel van dit advies is het resultaat van de consultatie van de maatschappelijke omgeving van de gedetineerde. Momenteel voert de commissie van toezicht hierover een dispuut met de p.i., vanwege haar standpunt dat de p.i. te rigide omgaat met de toetsing van het verlofadres. In 2011 bedroeg het totale aantal onttrekkingen vijf.

Oordeel

De toekenning van verlof vindt in PI Lelystad op een verantwoorde wijze plaats.

5.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling

criterium

De p.i. voert de geldende wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende procedures rond de toekenning van voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.) op een correcte wijze uit. Medewerkers gedetineerenzaken zijn op de hoogte van de vigerende v.i.-regelgeving en bekend met de daarbij behorende taken. De p.i. signaleert tijdig de v.i.-datum en onderneemt de daarbij behorende actie. Adviezen over de toekenning van v.i. komen multidisciplinair tot stand en worden, via Bureau Selectiefunctionarissen, tijdig aan het OM verstrekt. In een voor gedetineerden toegankelijke bron, bijvoorbeeld de huisregels, is informatie opgenomen over de gang van zaken rond v.i. en de invloed die gedrag in de p.i. op de toekenning van v.i. kan hebben.

Bevindingen

De afdeling gedetineerenzaken heeft, vanwege de bestemming als gevangenis, inmiddels ruime ervaring met de v.i.-procedure en werkt haar deel van het v.i.-proces tijdig af. Daarbij is er afhankelijkheid van advies van de kant van het Openbaar Ministerie (OM). De ervaring is dat het OM veelal traag reageert. Het bureau selectiefunctionarissen (BSF) van DJI, dat het v.i.-proces extern coördineert, heeft deze 'standaard'-vertraging al inge-

bouwd in de procestijd. Gedetineerdzaken legt het v.i.-advies voor aan de VC, alvorens dit over te dragen aan het BSF. De kennis m.b.t. de toepassing van v.i. berust binnen PI Lelystad hoofdzakelijk bij de afdeling gedetineerdzaken. Desgevraagd blijken piw'ers niet op de hoogte van de mogelijkheden om gedetineerden te confronteren met de consequenties van hun gedrag in relatie tot v.i. Ook in de op de afdeling beschikbare huisregels, die de IVenJ inzag, was geen frase over v.i. opgenomen. In de eerder genoemde huisregels is er summiere aandacht voor v.i. en wordt geen link gelegd met de consequentie die gedrag in de p.i. voor de toekenning van v.i. kan hebben. Bovendien spreekt men in de huisregels nog van vervroegde invrijheidstelling, terwijl dat sinds 2008 gewijzigd is in *voorwaardelijke* invrijheidstelling. Gedetineerden blijken in het algemeen wel op de hoogte van de relatie tussen gedrag en v.i.

Oordeel

De kennis over v.i. is te eenzijdig geconcentreerd bij de afdeling gedetineerdzaken. Met name piw'ers zouden meer moeten weten over de relatie tussen gedrag van gedetineerden en de toekenning van v.i.

De informatie over v.i. in de huisregels is niet beschikbaar, te beperkt en deels onjuist.

Aanbeveling voor de p.i.

Verbreed binnen de p.i. de kennis over v.i. en draag zorg voor uniforme, juiste informatievoorziening over de toepassing van v.i.

5.4 Conclusie

Op de criteria van het aspect 'Maatschappijbeveiliging' is de Inspectie over het geheel genomen minder positief in haar oordeel. De beveiligers zijn goed opgeleid en de beveiligingsvoorzieningen functioneren naar behoren. Een geregelde check van leidinggevendenden op het veiligheidshandelen door medewerkers vraagt echter nog wel aandacht. Met name dit laatste laat de Inspectie zwaar meewegen bij het oordeel.

6

Maatschappelijke reïntegratie

Dit hoofdstuk gaat nader in op de vraag hoe het in de PI Lelystad toegaat bij het ondersteunen en bevorderen van de maatschappelijke reïntegratie van gedetineerden. Hiervoor hanteert de Inspectie een tweetal criteria: voorbereiding nazorg en reïntegratietrajecten.

6.1 Voorbereiding nazorg

criterium

De p.i. beschikt over werkende systemen en procedures om voor gedetineerden de aansluiting op maatschappelijke vervolgvorzieningen te bewerkstelligen. Meer concreet betekent dit, dat gedetineerden via DPAN¹⁴ worden aangemeld bij hun gemeente van herkomst en dat er sprake is van screening door een inrichtingsfunctionaris op deelgebieden als identiteit, inkomen, huisvesting, zorg en schulden. Maar ook dat er een D&R-plan wordt opgesteld, dat in een vaste cyclus in het MDO geëvalueerd wordt en zo nodig bijgesteld. Relevante onderdelen van dit plan worden afgestemd met externe partijen.

Bevindingen

De organisatie van de afdeling gedetineerenzaken sluit aan bij de uitgangspunten van het beleid van Modernisering Gevangeniswezen. Per afdeling van unit C1 en C2 is er een vast team functionarissen dat wekelijks aansluit bij het MDO; het gaat dan om de huidige functies mmd' er, trajectbegeleider en medewerker bsd. Conform de procedures die voortvloeien uit de D&R-systematiek worden gedetineerden aangemeld bij gemeenten of andere instellingen. Afhankelijk van de werkwijze van de gemeente is er al dan niet een snelle aansluiting op de casuïstiek. Er is veelal binnen een redelijke termijn zicht op de relevante deelgebieden waar in het D&R-plan aandacht voor moet zijn. Via de piw'er/mentor worden gedetineerden geïnformeerd over de inhoud van het D&R-plan. Dit loopt op unit C2 beter dan op unit C1, omdat piw'ers van unit C2 van oudsher met een andere grondhouding gedetineerden benaderen¹⁵ (zie ook 3.3). Volgens respondenten zit er ontwikkeling in de participatie van piw'ers in de uitvoering van D&R-plannen. Hoewel er ten tijde van de inspectie ook langer verblijvenden (> 4 maanden) op unit C3 verblijven, wordt daar niet gewerkt met D&R-plannen en mentoren. In voorkomend geval benadert een bsd-medewerker een gedetineerde aldaar individueel. Een actueel

¹⁴ DPAN staat voor Digitaal Platform Aansluiting Nazorg en is een instrument om de nazorg aan ex-gedetineerden goed te organiseren. Geautoriseerde gebruikers bij gemeenten wisselen via Gemnet kennis, best practices en ervaringen uit met medewerkers maatschappelijke dienstverlening van penitentiaire inrichtingen.

¹⁵ Dit komt ondermeer omdat de C1 lange tijd als huis van bewaring fungeerde.

probleem is momenteel dat het UWV reorganiseert, waardoor het zogenaamde Werkplein, waar mmd/trajectbegeleiders vaak contact mee hebben, uit bepaalde regio's verdwijnt en bijgevolg opgebouwde contacten daardoor ook. Functionarissen geven overigens aan hierbinnen hun weg wel weer te vinden.

Oordeel

De IVenJ is van mening dat in PI Lelystad de voorbereiding op nazorg momenteel naar vermogen wordt vormgegeven. Er is in de organisatie nog steeds sprake van verbreding en verdieping op het terrein van nazorg. Processen kunnen nog wel beter op elkaar worden afgestemd en materieel ondersteund. Dat is zeker niet uitsluitend een verantwoordelijkheid van de p.i. maar vereist ook een landelijke, door DJI gefaciliteerde aanpak.

Aanbeveling voor de p.i.

Draag zorg voor een verdere ontwikkeling van –inrichtingsbrede- actieve participatie van piw'ers/mentoren in de voorbereiding en uitvoering van D&R-plannen.

Aanbeveling voor DJI

Draag zorg voor efficiënte werkprocedures en systeemondersteuning van de werkprocessen op het terrein van gedetineerdenzaken.

6.2 Reïntegratietrajecten

Criterion

De p.i. biedt aan daarvoor in aanmerking komende gedetineerden op reïntegratie en terugdringing recidive gerichte activiteiten en trajecten aan. Zij werkt daarbij effectief samen met relevante externe partners. Meer concreet betekent dit dat alle gedetineerden met een strafrestant van minimaal vier maanden, of met aansluitend reclasseringtoezicht, worden beoordeeld op hun mogelijkheden deel te nemen aan een reïntegratietraject. Het onderliggende reïntegratieplan komt binnen een redelijke termijn tot stand. De uitvoering van reïntegratieplannen wordt tijdens het verblijf in de inrichting daadwerkelijk ter hand genomen, dan wel de gedetineerde wordt overgeplaatst naar een locatie waar de uitvoering van het plan gerealiseerd kan worden. De p.i. beschikt over een opleidingsaanbod dat aansluit bij de opleidingsbehoefte van de doelgroep.

Bevindingen

PI Lelystad profileert zich met een aansprekend opleidingsaanbod, inclusief basiseducatie, dat goede aanknopingspunten biedt om reïntegratieplannen

inhoud te geven. Al enige jaren rendeert een schildersopleiding succesvol; gedetineerden tonen hiervoor veel animo en motivatie, en op het onderhoud van het complex kan worden bespaard doordat de gedetineerden, in opdracht van de Rijksgebouwendienst, het binnen- en buitenschilderwerk voor hun rekening nemen. Naast het schilderscertificaat start de p.i. binnenkort een erkende lasopleiding, zijn er plannen voor een houtbewerkingsopleiding en staat, in nauwe samenwerking met de schoonmaakbranche, een schoonmaakopleiding in de steigers. Het plan is om de komende jaren opleidingen te starten in houtbewerking, groenvoorziening en logistiek.

Een beperking is dat als gedetineerden een andersoortige, meer theoretisch, gerichte opleiding willen deelnemen, daarvoor geen middelen zijn. Zij moeten deze dan zelf financieren. De IVenJ begreep dat de coördinator educatie van PI Lelystad er op creatieve wijze veel aan doet om ook theoretische leergangen aan te bieden, bijvoorbeeld door leerstof te kopiëren via het internet.

Waar mogelijk sluiten de opleidingen aan bij het voor een gedetineerde uitgezette traject. Het succes daarvan is uiteraard afhankelijk van de intrinsieke motivatie van de gedetineerde en zeker ook van de externe ondersteuning door reclasseringsorganisaties (ro's) of andere ketenpartners. De trajectbegeleiders melden hier stagnatie doordat de ro's niet altijd in staat zijn om tijdig hun bijdragen te leveren aan het proces om trajecten in gang te zetten. Ook zijn sommige ketenpartners, als gevolg van bijvoorbeeld sanering of bezuiniging, moeilijker bereikbaar.

★ Oordeel

De IVenJ is zeer positief over de initiatieven die PI Lelystad heeft genomen - en neemt - om 'in house' opleidingen aan te bieden en verder uit te bouwen. De samenhang tussen een breed aanbod van basiseducatie, vakgerichte beroepsopleidingen en externe partners, zoals brancheorganisaties, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen, strekt binnen de sectoren van DJI tot voorbeeld van effectieve, toekomstgerichte samenwerking, buiten de gebaande kaders. Kanttekening is wel dat het reïntegratieproces tussen 'binnen en buiten' nog beter op elkaar moet worden afgestemd.

6.3 Conclusie

Op het aspect maatschappelijke reïntegratie voldoet PI Lelystad, vanuit het uitvoeringsperspectief, vrijwel geheel aan de daaraan te stellen eisen en is de p.i. op innovatieve wijze bezig om het 'in house' opleidingsaanbod verder te ontwikkelen; de Inspectie beschouwt dit als een voorbeeld voor andere p.i.'s. De opzet en uitvoering van reïntegratieplannen zou - van

binnen naar buiten - nog beter op elkaar afgestemd kunnen worden.
Daarvoor rust niet alleen een verantwoordelijkheid bij de p.i., maar zeker ook bij externe (keten)partners zoals reclasseringsorganisaties en DJI.

7 Organisatieaspecten

Het is niet de taak van de Inspectie om de bedrijfsvoering en/of het organisatorisch functioneren van p.i.'s als zodanig door te lichten. Toch zijn er binnen iedere p.i. thema's aan de orde die een zodanig effect kunnen hebben op de kwaliteit van het primaire detentieproces dat deze bij een doorlichting niet buiten beschouwing kunnen blijven. Het gaat dan onder meer over de vraag of de personeelsbezetting kwalitatief en kwantitatief op orde is, of er binnen de organisatie voldoende effectief wordt gecommuniceerd, of de medewerkers hun werkzaamheden integer (kunnen) uitvoeren en of de medewerkers zich betrokken vinden bij de organisatie. De Inspectie wil bovendien nagaan of de betreffende organisatie met enige regelmaat haar functioneren op onderdelen of als geheel evalueert.

7.1 Personeelsmanagement

criterium

De p.i. heeft de personele inzet kwalitatief en kwantitatief op orde en stimuleert de betrokkenheid van medewerkers bij de organisatie. De bezetting van detentieondersteunende functies is in overeenstemming met de formatie. Medewerkers zijn functiesgeschoold en, ook naar eigen oordeel, in staat om hun functie naar behoren uit te oefenen. De p.i. stimuleert en faciliteert functiescholing en -opleiding van medewerkers. Leidinggevend en laten zich bij medewerkers zien en tonen betrokkenheid bij het primaire proces. Zij stellen zich daarbij actief coachend en ondersteunend op. Het verzuim op jaarbasis is gemiddeld niet hoger dan 5,0%; aan afwijkende percentages wordt door het management actief aandacht besteed.

Bevindingen

De bezetting van vrijwel alle functies sluit aan bij de formatie. Helaas is er sprake van een hoog verzuimpercentage van rond de 10%. Directie en leidinggevend en geven aan dat dit getal sterk beïnvloed wordt door een relatief groot aantal langdurig zieken en dat de trend van het kortdurende verzuim, dankzij intensieve sturing daarop, juist dalende is. Inzage van de verzuimregistratie bevestigt dit.

De meningen over de mogelijkheden tot verdere scholing wisselen. Een medewerker zegt dat hij pogingen om nader te worden opgeleid na enkele jaren heeft opgegeven, terwijl anderen juist aangeven dat opleidingsmogelijkheden goed geregeld zijn. Niet executieve medewerkers geven aan dat zij voldoende mogelijkheden ervaren om zich verder te scholen.

Ook wisselen de meningen over de aanwezigheid van leidinggevend en op de afdelingen. Een grief van een aantal executieven is dat zij hun leidingge-

venden te weinig op de afdelingen zien, maar anderen spreken dat weer tegen.

Vrijwel alle medewerkers hebben jaarlijks een functioneringsgesprek met hun leidinggevende. Alle respondenten ervaren het als positief dat het aantal afdelingshoofden is verdubbeld en zij kantoor houden op de verblijfsafdelingen.

Oordeel

De Inspectie is overwegend positief over de wijze waarop PI Lelystad invulling geeft aan het personeelsmanagement. Dit oordeel is vooral gebaseerd op de grote betrokkenheid die de IVenJ van de zijde van medewerkers bij hun werk en de organisatie aantrof. De bevindingen geven aan dat er in bepaald opzicht nog wel verschillen zijn die om aandacht vragen; de resultaten van het in 2012 afgenomen medewerkerstevredenheidsonderzoek bevestigen dit.

Een aandachtspunt voor de inrichting is te bezien in hoeverre het, met name door executieve medewerkers, ervaren verschil in opleidingsmogelijkheden en zichtbaarheid van leidinggevendenden meer gelijk getrokken kan worden.

7.2 Communicatie

criterium

De in- en externe communicatie van de p.i. functioneren naar behoren. Werkoverleg vindt binnen alle geledingen regelmatig en met een vaste frequentie plaats, waarbij voldoende voor het overleg relevante functionarissen aanwezig zijn. Van het werkoverleg wordt verslag gemaakt dat beschikbaar komt voor de deelnemers en overige belanghebbenden. Medewerkers en externe partners zijn door geregelde informatievoorziening op de hoogte van de koers die de p.i. binnen de kaders van DJI wil varen. Binnen de p.i. vinden op grotere of kleinere schaal geregeld activiteiten plaats ter bevordering van de betrokkenheid van medewerkers. Medewerkers en externe partners zijn in het algemeen tevreden over de informatievoorziening en communicatie door de p.i..

Bevindingen

In het algemeen zijn de respondenten positief over de communicatie binnen PI Lelystad. Voor de executieve functies heeft met name het nieuwe dagprogramma geleid tot beter gestructureerd werkoverleg. Een ruime meerderheid van de medewerkers meldt dat zij de huidige directie transparant vindt in haar handelen en oordelen. Het is binnen de organisatie merkbaar dat goed voorbeeld (van de leiding), goed doet volgen. Alle

respondenten zijn bekend met de koers die PI Lelystad moet varen, wil varen en vaart. De informatieoverdracht op een onlangs gehouden algemene personeelsbijeenkomst werd door medewerkers beter begrepen doordat afdelingshoofden daarbij een prominentere rol vervulden. De informatieoverdracht wordt ondersteund met een regelmatig verschijnende nieuwsbrief maar deze is, wegens personele omstandigheden, de laatste tijd niet meer gepubliceerd. Het iedere werkdag verschijnende ochtendverslag komt hier deels aan tegemoet.

Oordeel

De IVenJ is overwegend positief over de communicatie binnen PI Lelystad. Medewerkers geven er blijk van op de hoogte te (kunnen) zijn van actuele bijzonderheden en de koers van de organisatie.

Een aandachtspunt voor de inrichting is er alert op te zijn een toegankelijke informatieoverdracht en deze overdracht consequent te ondersteunen met toegankelijke media.

7.3 Integriteit

Criterion

De medewerkers van de p.i. oefenen hun functies integer uit. De Inspectie verwacht dat er binnen vestigingen aanhoudend aandacht is voor integere functie-uitoefening, dat integriteitsdilemma's bespreekbaar zijn en dat er tijdens werkoverleg met regelmaat aandacht is voor het thema integriteit.

Bevindingen

PI Lelystad beschikt over integriteitsbeleid dat is gebaseerd op het algemene beleid van VenJ/DJI. Integriteit is een onderwerp dat in functioneringsgesprekken aan de orde komt. Respondenten melden weinig integriteitsproblematiek, maar als het aan de orde is communiceert de directie daar, voor zover dat mogelijk is, transparant over.

Oordeel

Naar het oordeel van de Inspectie voldoet het integriteitsbeleid in PI Lelystad geheel aan de daaraan te stellen eisen. Dit betreft niet alleen het bewaken van integer functioneren, maar ook in het helder communiceren daarover.

7.4 Evaluatie

Criterion

De p.i. evalueert periodiek de verschillende aspecten van haar functioneren en stelt op basis daarvan beleid en uitvoering bij. Dit criterium gaat in op de vraag of de vestiging weloverwogen en met regelmaat een regelkring (Plan, Doe, Toets, Stel bij) hanteert om haar functioneren te beoordelen en zo nodig bij te stellen. Het oordeel bij dit criterium komt tot stand op basis van de geaggregeerde antwoorden van de dimensie evaluatie bij alle voorgaande criteria. Hierbij wordt in elk geval bezien of de p.i. redelijk recent heeft geparticipeerd in de afname van een gedetineerdensurvey, een medewerkerstevredenheidsonderzoek (mto) en een externe security audit (ESA).

Bevindingen

De p.i. beschikt over een vrij recente mto en gedetineerdensurvey. De uitkomsten hiervan zijn gedeeld met de organisatie. In de documentatie trof de Inspectie een plan van aanpak n.a.v. het mto, maar kennelijk heeft dat nog niet geleid tot concrete acties. Het dagprogramma is, na de introductie in november 2011, periodiek geëvalueerd en zo nodig aangepast. Ook de effectiviteit van het gevoerde drugsontmoedigingsbeleid is regelmatig onderwerp van evaluatie. Dit heeft ondermeer geleid tot aanscherping van de controle voor en na bezoek. De afdeling beveiliging is momenteel doende een periodiek inspectieplan (PIP) op te zetten. Van incidenten (rapport e.d.) vindt wel registratie plaats, maar geen systematische monitoring. Ook de cvt geeft aan dat het toepassen van sancties en de werking van de beklagprocedure niet afzonderlijk met de directie geëvalueerd wordt, maar dat het beleid ter sprake komt aan de hand van casuïstiek. Tot slot blijkt uit een inspectieblok op de binnen de organisatie via het intranet toegankelijke beleidsdocumenten, dat een opschoning daarvan dringend noodzakelijk is. Veel aangetroffen beleid is gedateerd en vereist actualisatie.

Oordeel

Naar het oordeel van de Inspectie voldoet PI Lelystad overwegend aan de aan het criterium evaluatie te stellen eisen en verwachtingen. De inrichting beschikt over actuele resultaten van de belangrijkste instrumenten voor algehele evaluatie, zoals het mto en de gedetineerdensurvey, maar het aan deze instrumenten gekoppelde plan van aanpak is nog niet altijd geconcretiseerd. Ook vindt de Inspectie dat de toegankelijkheid van vigerend beleid beter onderhouden moet worden. Het consequenter, breder en systematischer toepassen van de regelkring (Plan, Doe, Toets, Stel bij), met periodieke evaluatie als sleutelement zou hier aan tegemoet kunnen komen. De IVenJ is zich er daarbij wel van bewust dat er zich binnen de (waan van

de) dagelijkse bedrijfsvoering vele factoren voordoen die een systematische aanpak van de evaluaties kunnen frustreren.

7.5 Conclusie

Op het aspect organisatie scoort PI Lelystad naar het oordeel van de Inspectie overwegend voldoende. Er is aandacht voor personeelsontwikkeling en de directie onderneemt initiatieven om de medewerkers actief bij de organisatieontwikkeling te betrekken.

Op het onderdeel evaluatie ziet de Inspectie nog wel de noodzaak voor verbeteringen. Zo vereist het voor de p.i. vigerende beleid de nodige ordening en actualisatie.

Bijlage 1

Oordeel

Rechtspositie gedetineerden

Insluiting	☐	☐	☒	☐
Huisregels	☐	☒	☐	☐
Activiteiten	☐	☒	☐	☐
Accommodatie	☐	☐	☒	☐
Voeding	☐	☐	☒	☐
Contact	☐	☐	☒	☐
Toegang zorg	☐	☐	☒	☐
Discipline	☐	☐	☒	☐
Klachtafhandeling	☐	☐	☒	☐

Omgang met gedetineerden

Screening	☐	☐	☐	☒
Bejegening	☐	☐	☒	☐
Rapportage	☐	☐	☒	☐

Interne veiligheid

Preventie	☐	☐	☒	☐
Agressiebeheersing	☐	☐	☒	☐
Drugsontmoediging	☐	☐	☒	☐

Maatschappijbeveiliging

Beveiliging	☐	☒	☐	☐
Verlof	☐	☐	☐	☒
V.i.	☐	☒	☐	☐

Maatschappelijke reïntegratie

Nazorg	☐	☐	☒	☐
Reïntegratietrajecten	☐	☐	☒	☐

Organisatieaspecten

Personeel	☐	☐	☒	☐
Communicatie	☐	☐	☒	☐
Integriteit	☐	☐	☐	☒
Evaluatie	☐	☐	☒	☐

Bijlage 2

Aanbevelingen

Rechtspositie

- Onderwerp het werkproces van de afdeling bevolkingsadministratie aan een (externe) audit.
- Voer een afdoende aantal controles uit op de wekelijkse mutaties van de afdeling BVA.
- Draag zorg voor actuele en eenduidige huisregels die binnen de inrichting op uniforme wijze beschikbaar zijn en biedt gedetineerden altijd ongevraagd aan om binnen 24 uur een persoonlijke toelichting op de vigerende regels te verzorgen.
- Ontwikkel voor de gedetineerden verblijvend op de C3 een activiteitenprogramma dat vergelijkbaar is met het reguliere activiteitenprogramma van een gevangenis.
- Bied alle regimes een gelijk assortiment en gelijke faciliteiten om voeding te bereiden.
- Bied gedetineerden een flexibeler bezoekplanning aan met de mogelijkheid om minimaal een keer per zeven dagen bezoek te ontvangen.
- Bewaak een goede toegankelijkheid van psychologen en de voorgenomen intensivering van de samenwerking tussen psychologen en overige functionarissen van de p.i. en beoordeel of deze, zoals voorgenomen, voldoende effectief zijn.

Omgang met gedetineerden

- Bied gedetineerden op de C3 meer gestructureerde mogelijkheden tot persoonlijk contact met een piw'er.
- Draag er voor zorg dat gedetineerden en medewerkers de bejegeningwijze tussen C1 en C2 als meer gelijkwaardig ervaren.
- Intensiveer het gebruik van Tulp, D&R-plannen en MDO door met name unit C1.

Interne veiligheid

- Draag zorg voor actualisering van de RI&E en het BHV-plan.
- Stuur intensiever op deelname aan personeelssport en de FVT.
- Zorg voor goed functionerende camera's met inzoommogelijkheid in de bezoekszaal.

Maatschappijbeveiliging

- Laat de leiding van de beveiliging geregeld nagaan of de werkzaamheden nog conform de instructies c.q. afspraken worden uitgevoerd.
- Verbreed binnen de p.i. de kennis over v.i. en draag zorg voor uniforme, juiste informatievoorziening over de toepassing van v.i.

Maatschappelijke reïntegratie

Aanbeveling voor de p.i.

- Draag zorg voor een verdere ontwikkeling van –inrichtingsbrede- actieve participatie van piw'ers/mentoren in de voorbereiding en uitvoering van D&R-plannen.

Aanbeveling voor DJJ

- Draag zorg voor efficiënte werkprocedures en systeemondersteuning van de werkprocessen op het terrein van gedetineerdenzaken.

Organisatieaspecten

Voor dit aspect zijn er geen specifieke aanbevelingen; het is echter wel zaak dat PI Lelystad aan de slag gaat met de ordening en actualisatie van beleidsdocumenten.

Bijlage 3

Gebruikte afkortingen

BCL	Bureau Capaciteitsbenutting Logistiek
BHV	bedrijfs hulpverlening
bsd	Bureau Selectie en Detentiebegeleiding
BSF	Bureau Selectiefunctionarissen
bva	Bevolkingsadministratie
cvt	commissie van toezicht
cmk	centrale meldkamer
DCL	Detentieconcept Lelystad
D&R-plan	detentie- en reïntegratieplan
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DPAN	Digitaal Platform Aansluiting Nazorg
DV&O	Dienst Vervoer en Ondersteuning
FVT	fysieke vaardigheidstest
ESA	Externe Security Audit
EZV	extra zorgvoorziening
Gedeco	gedetineerdencommissie
IBT	intern bijstandsteam
ILO	instructeur lichamelijke opvoeding
IRT	Intern Reactieteam
ISS	integrale screening en selectie
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
IVenJ	Inspectie Veiligheid en Justitie
MD	Medische Dienst
MDO	multidisciplinair overleg
mmd	medewerker maatschappelijke dienstverlening
mpc	meerpersoonscel
mto	medewerkerstevredenheidsonderzoek
OBP	optimalisering bedrijfsvoering p.i.'s
OM	Openbaar Ministerie
Pbw	Penitentiare beginselenwet
p.i./PI	penitentiare inrichting
PIP	periodiek inspectieplan
piw'er	penitentiair inrichtingswerker
PMO	psychomedisch overleg
PPO	Praktisch Penitentiair Optreden
RI&E	Risico-inventarisatie en –evaluatie
Ro's	Reclasseringsorganisaties
Tulp	Tenuitvoerlegging persoonsgebonden straffen
uc	urinecontrole
VC	vrijhedencommissie
v.i.	voorwaardelijke invrijheidstelling

Bijlage 4

Belangrijkste bronnen

De Inspectie maakte bij dit onderzoek onder andere gebruik van de volgende bronnen:

- Calamiteitenplan
- Capaciteitsoverzicht van de aanwezige differentiaties en bezettingscijfers 2011
- Concept-pva werkdrukbeheersing
- Conclusies RI&E's, Brandveiligheids- en BHV-scans en pva's
- Dienstinstructies/protocollen
- Dagprogramma's van de verschillende afdelingen
- Externe Security Audit, plan van aanpak en verslag voortgang
- Huisregels
- Jaarplan 2011 en 2012
- Jaarverslag 2011
- Medewerkers tevredenheidsonderzoek (mto); rapportage en pva
- Meldingen bijzondere voorvallen
- Overzicht celinspecties
- Overzicht personeelsformatie en -bezetting
- Plattegrond met daarop aangeduid de locatie van de afdelingen/regimes
- Resultaten gedetineerdensurvey augustus 2011

Bijlage 5

Inspectieprogramma

Dag 1

Tijd	Programma
9.00 uur	Aankomst/installatie werkkamer De inspecteurs maken gedurende de inspectie graag gebruik van een vaste werkkamer waar gesprekken kunnen worden gevoerd en waar documentatie (permanent) beschikbaar is.
9.30 - 11.00 uur	Rondgang PI Oriëntatie op complex en de staat daarvan. De inspecteurs worden graag rondgeleid door het complex van de PI door een leidinggevende van de beveiliging.
11.15-12.30 uur	Gesprek directie/MT Een gesprek over de ontwikkelingen in PI Lelystad aan de hand van informatie uit het jaarplan/-verslag.
12.30 - 13.00 uur	Lunch Indien mogelijk graag een lunch in de werkkamer van de inspecteurs.
13.15 - 15.00 uur	Gesprek Gedetineerden De Inspectie spreekt met maximaal 6 gedetineerden die bij voorkeur een representatieve vertegenwoordiging zijn van de verschillende afdelingen en gedeco.
15.15 - 16.45 uur	Gesprek PIW'ers, incl. vertegenwoordiging OR Gesprek van de Inspectie met minimaal 4 piw'ers afkomstig uit verschillende teams, zo mogelijk inclusief vertegenwoordigers van de medezeggenschap.
17.00 - 17.30 uur	Evaluatie dag 1 De inspecteurs bekijken met een vertegenwoordiger van de directie terug op het verloop van dag 1 van de inspectie.

Dag 2

Tijd	Programma
09.15 - 10.00 uur	Bezoek BAD/BVA
10.00 - 10.30 uur	Bezoek Bibliotheek, Onderwijs, Sport
10.30 - 11.30 uur	Bezoek Arbeid
11.30 - 12.30 uur	Uitloop + inzage documentatie Tijdens bovengenoemde bezoeken gesprekken met medewerkers + invulling checklists.
12.30 - 13.00 uur	Lunch
13.15 - 14.45 uur	Interview Afdelingshoofden De Inspectie interviewt 4 afdelingshoofden afkomstig uit de verschillende bestemmingen van de PI
14.45 - 15.15 uur	Schouw Lucht&Bezoek De Inspectie beziet de gang van zaken tijdens de activiteiten luchten en bezoek.

Tijd	Programma
15.30 - 16.30 uur	Interview Veiligheid Gesprek met leidinggevenden van de beveiliging en minimaal 2 beveiligingsmedewerkers.
16.30 - 17.00 uur	Hoofd Facilitair + Schouw insluiten Een inspecteur schouwt het insluiten op een van de verblijfsafdelingen, de ander interviewt het hoofd facilitair.

Dag 3

Tijd	Programma
08.00 - 09.30 uur	Schouw woonafdelingen De inspecteurs beschouwen de reguliere gang van zaken op de woonafdelingen.
09.45 - 11.00 uur	Gesprek met zorgstaf De inspecteurs interviewen het hoofd medische dienst, verpleegkundigen, psycholoog en, indien beschikbaar, de inrichtingsarts.
11.00 - 12.30 uur	Gesprek met medewerkers gedetineerdzaken Interview met hoofd GZ, MMD'er, Trajectbegeleider, BSD'er en Bevolkingsadministratie over de gang van zaken in de PI.
12.30-13.30 uur	Lunch met CvT <i>De Inspectie verzoekt de PI om op dit tijdstip een lunch met een aantal vertegenwoordigers uit de Commissie van Toezicht te organiseren.</i>
Parallel:	
13.30 - 14.30 uur	Inzage dossiers gedetineerdzaken (1 inspecteur)
13.30 - 14.30 uur	Deelname MDO (1 inspecteur)
15.00 - 16.00 uur	Bezoek stiltecentrum + gesprek GV De 2 inspecteurs bezoeken het stiltecentrum en spreken met maximaal 3 geestelijk verzorgers.
16.00 - 16.30 uur	Vorbereiding terugkoppeling
16.30 - 17.00 uur	Terugkoppeling directie/MT

Bijlage 6

Geografische ligging

PI Lelystad

Missie Inspectie VenJ

“De Inspectie Veiligheid en Justitie houdt toezicht op instellingen en organen die actief zijn op het terrein van veiligheid en justitie.

Hierdoor draagt de Inspectie VenJ bij aan verbetering van de kwaliteit van de taakuitvoering binnen haar toezichtdomein en aan een veilige samenleving.”

Dit is een uitgave van:
Inspectie Veiligheid en Justitie
Kalvermarkt 53 | 2511 CB Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
www.ivenj.nl

December 2012 | Publicatie-nr. J-16739